МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ОПОВІДАНЬ О. ГЕНРІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 5 курсу,
групи 8.0354-а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Денисенко Катерина Володимирівна

Керівник: к.ф.н., доц. Шама І. М.

Рецензент: д.ф.н., проф. Приходько Г. І.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)
Освітньо-професійна програма Мова та література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Надточій Н. О.
«____»_____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ДЕНИСЕНКО КАТЕРИНІ ВОЛОДИМИРІВНІ
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Перекладацькі помилки при відтворенні оповідань О. Генрі українською мовою»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Шама Ірина Миколаївна, к. ф. н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «13» березня 2025 року № 398-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 05 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту)
поняття літературного перекладу; визначення та класифікації перекладацьких помилок; дослідження біографії та визначальних рис авторського стилю О. Генрі; твори О. Генрі в оригіналі та перекладах українською мовою.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) визначити особливості художнього перекладу як різновиду перекладацької діяльності; 2) проаналізувати різні підходи до визначення й сутності еквівалентності як критерію оцінювання якості перекладу; 3) дослідити причини та типологію перекладацьких помилок на основі теоретичних робіт відомих учених-перекладознавців; 4) проаналізувати переклади оповідань О. Генрі українською мовою та зазначити типові труднощі, пов'язані з їх відтворенням; 5) типологізувати перекладацькі помилки у перекладах творів О. Генрі та запропонувати власні варіанти перекладу.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Підпис і дата Завдання видав	Підпис і дата Завдання прийняв
Вступ	Шама І. М., к.ф.н., доц.	30.03.2025	30.03.2025
Розділ 1	Шама І. М., к.ф.н., доц.	30.05.2025	30.05.2025
Розділ 2	Шама І. М., к.ф.н., доц.	30.08.2025	30.08.2025
Висновки	Шама І. М., к.ф.н., доц.	30.10.2025	30.10.2025

6. Дата видачі завдання 24 березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	Квітень 2025	Виконано
2	Добір фактичного матеріалу	Травень 2025	Виконано
3	Написання вступу	Липень 2025	Виконано
4	Написання теоретичного розділу	Серпень 2025	Виконано
5	Написання практичного розділу	Жовтень 2025	Виконано
6	Формулювання висновків	Листопад 2025	Виконано
7	Проходження нормоконтролю	Грудень 2025	Виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	Грудень 2025	Виконано
9	Захист	Грудень 2025	Виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ К. В. Денисенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ І. М. Шама
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ М. В. Залужна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 100 с., 80 джерел, 8 додатків

Об’єкт дослідження: оцінювання якості перекладеного тексту.

Мета роботи: аналіз типових перекладацьких помилок на матеріалі оповідань О. Генрі, відтворених українською мовою.

Теоретико-методологічні засади: класичні та сучасні концепції перекладу (П. Ньюмарк, Ю. Найда та Ч. Табер, Дж. Кетфорд, К. Райс, В. Вілс); теорії еквівалентності (В. Коллер), помилкознавства.

Отримані результати: аналіз восьми перекладів оповідань О. Генрі українською мовою дозволив визначити найпоширеніші види помилок: стилістичні (порушення норм та звичаїв літературного стилю, добір невдалих відповідників для відтворення особливостей ідіостилю автора), часові (немотивована зміна часу дієслів у перекладах), лексичні (добір невдалих лексичних та семантичних відповідників), прагматичні (порушення логіки подій, некоректне відтворення комунікативної ситуації), а також непотрібні опущення (втрата важливої для читача інформації). Значна частина цих помилок спричинена недостатнім розумінням перекладачами комунікативних ситуацій, невдалим добором лексичних відповідників, а також недостатнім розумінням біографії та особливостей ідіостилю О. Генрі. На основі виявлених порушень було запропоновано власні варіанти перекладу проблемних фрагментів.

Ключові слова: *художній переклад, еквівалентність, перекладацькі труднощі, перекладацькі помилки, О. Генрі*

SUMMARY

The presented paper is dedicated to a comprehensive analysis of typical translation difficulties and errors that arise in the process of translation of O. Henry’s literary works into Ukrainian.

The insufficient coverage in translation studies of issues related to the classification and practical analysis of errors in translations of literary texts, as well as the need to systematize the causes and mechanisms of their occurrence, defines the relevance of the study.

The aim of the work consists of identification, classification, and analysis of the translation errors in translations of O. Henry's short stories into Ukrainian, as well as exploration of the reasons for the occurrence of these translation errors. Within the scope of the stated goal, the following tasks have been formulated:

- characterization of literary translation as a type of translation activity;
- analysis of approaches to the concept of equivalence;
- generalization of modern classifications of translation errors;
- comparative analysis of source and target texts;
- typologization of the identified errors and development of possible variants of translation.

The theoretical basis of the work consists of the works of P. Newmark, E. Nida and C. Taber, J. Catford, K. Reiss, J. Munday, K. Nord, G. Hansen, and other scholars who studied the problems of equivalence, functional approaches to translation, and the classification of translation difficulties and errors. Particular attention is paid to W. Wills' model of translation quality analysis and G. Hansen's classification of errors in translation, which is used as the main methodological basis for the practical part of the study.

In the process of analysis of the 8 source texts and 8 target texts, the most common types of errors were identified: stylistic (violation of the norms and conventions of literary style, selection of incorrect equivalents to reproduce the author's style), tense-related (unmotivated change of verb tenses in translations),

lexical (selection of incorrect lexical and semantical equivalents), pragmatic (violation of the logic of events, incorrect reproduction of the communicative situation), as well as unnecessary omissions (loss of information important to the reader). A significant amount of these errors is caused by translators' insufficient understanding of communicative situations, unsuccessful selection of lexical equivalents, as well as insufficient understanding of O. Henry's biography and idiolect. Based on the identified violations, translation variants for problematic fragments were proposed.

The scientific novelty of the work lies in the systematization of typical translation errors in translations of O. Henry's works into Ukrainian and in the application of G. Hansen's model to literary texts, which is rarely implemented in contemporary research. The practical significance lies in the possibility of using the results in courses on the theory and practice of translation, stylistics, text interpretation, and literary translation.

Key-words: *literary translation, equivalence, translation difficulties, translation errors, O. Henry*

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК..... 4

ВСТУП..... 6

РОЗДІЛ 1 ОЦІНКА ЯКОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ 10

1.1 Художній переклад як особливий різновид перекладацької діяльності ... 10

1.2 Еквівалентність цільового тексту як основне завдання процесу художнього перекладу 17

1.3 Типові перекладацькі помилки в процесі відтворення художнього оригіналу цільовою мовою: їх причини та типологія 22

РОЗДІЛ 2 ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ В ЦІЛЬОВИХ ТЕКСТАХ ОПОВІДАНЬ О. ГЕНРІ 28

2.1 Особливості ідіостилю О. Генрі та історія перекладу його творів українською мовою. 28

2.2 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Between Rounds” (перекладач Ю. Іванов)..... 34

2.3 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Last Leaf” (перекладач В. Часник)..... 38

2.4 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Gift of the Magi” (перекладач Ю. Іванов) 44

2.5 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Little Speck in Garnered Fruit” (перекладачка М. Рябова)..... 48

2.6 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Tobin’s Palm” (перекладач Ю. Іванов)..... **Ошибка! Закладка не определена.**

2.7 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Skylight Room” (перекладач Ю. Іванов) 62

2.8 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Furnished Room” (перекладач О. Логвиненко)..... 69

ВИСНОВКИ 72

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ..... 76

ДОДАТОК А Типологізація помилок за Ґ. Гансен..... 85

ДОДАТОК Б Помилки у перекладі оповідання “Between Rounds” (перекладач Ю. Іванов)..... 86

ДОДАТОК В Помилки у перекладі оповідання “The Last Leaf” (перекладач В. Часник) 88

ДОДАТОК Г Помилки у перекладі оповідання “The Gift of the Magi” (перекладач Ю. Іванов)..... 90

ДОДАТОК Д Помилки у перекладі оповідання “Little Speck in Garnered Fruit” (перекладачка М. Рябова) 92

ДОДАТОК Е Помилки у перекладі оповідання “Tobin’s Palm” (перекладач Ю. Іванов)..... 94

ДОДАТОК Ж Помилки у перекладі оповідання “The Skylight Room” (перекладач Ю. Іванов)..... 97100

ДОДАТОК З Помилки у перекладі оповідання “The Furnished Room” (перекладач О. Логвиненко) 100

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК

1. ДМ – джерельна мова.

2. ДТ – джерельний текст.

3. ОГ-1 – О. Генрі. В антракті (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 233-239.

4. ОГ-2 – О. Генрі. Дари волхвів (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 227-233.

5. ОГ-3 – О. Генрі. Долоня Тобіна (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 219-227.

6. ОГ-4 – О. Генрі. Кімната на горищі (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 240-247.

7. ОГ-5 – О. Генрі. Мебльована кімната (пер. О. Логвиненка) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 306-313.

8. ОГ-6 – О. Генрі. Останній лист плюща (пер. В. Часника). *УкрЛіб.* URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9332

9. ОГ-7 – О. Генрі. Персик (пер. М. Рябової) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н.М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 406-411.

10. ЦМ – цільова мова.

11. ЦТ – цільовий текст.

12. ОН-1 – O. Henry. Between Rounds. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/between-rounds

13. ОН-2 – O. Henry. Little Speck in Garnered Fruit. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/little-speck-in-garnered-fruit

14. OH-3 – O. Henry. The Furnished Room. *American Culture*. *URL:* https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-furnished-room

15. OH-4 – O. Henry. The Gift of the Magi. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-gift-of-the-magi

16. OH-5 – O. Henry. The Last Leaf. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-last-leaf

17. OH-6 – O. Henry. The Skylight Room. *American Culture. URL:* https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-skylight-room

18. OH-7 – O. Henry. Tobin's Palm. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/tobins-palm

ВСТУП

Художній переклад є особливим різновидом перекладацької діяльності. Протягом історії він слугував провідником у культуру, дозволяючи читачам пізнавати інші країни та збагачувати уявлення про світ. На сьогодні сприймання перекладів художніх творів не тільки не втратило своїх позицій, а й стало важливою складовою сучасного життя: здобувачі освіти різних рівнів читають та аналізують програмові тексти іноземних авторів у процесі навчальної діяльності, а для дітей та дорослих по всьому світу читання залишається одним із найпопулярніших способів відпочинку.

З огляду на вищезазначене, видається закономірним, що художній переклад протягом багатьох століть привертав увагу вчених. На сьогодні сформована доволі повна теоретична база даної галузі, представлена роботами П. Ньюмарка [Newmark 1988], Дж. Мандея [Munday 2008], К. Норд [Nord 1991], Ю. Найди та Ч. Табера [Nida, Taber 1982], Дж. Кетфорда [Catford 1965], К. Райс [Reiss 1983] та інших.

Основоположним питанням художнього перекладу є оцінювання його якості. Це питання досі залишається дискусійним, оскільки одні вчені позначають якість перекладу за допомогою термінів «еквівалентний-нееквівалентний переклад» (зокрема, П. Ньюмарк [Newmark 1988], Дж. Кетфорд [Catford 1965], Ю. Найда та Ч. Табер [Nida, Taber 1982]), тоді як інші надають перевагу поняттям «адекватний-неадекватний» (Т. Козак [Козак 2015], Н. Ольховська [Ольховська 2017]). Деякі вчені пропонують використовувати обидві пари термінів паралельно (К. Райс [Reiss 1983], В. Балахтар, К. Балахтар [Балахтар, Балахтар 2011]).

Одним із критеріїв при оцінюванні якості художнього перекладу є наявність у тексті перекладацької помилки. Причини її появи досліджували К. Норд [Nord 2005], [Nord 2007] та Ґ. Гансен [Hansen 2008]. Дефініцією помилки займалися Е. Сарідакі [Saridaki 2003], Ф. Кук [Cuc 2018], Т. Путрі [Putri 2019], Ґ. Гансен [Hansen 2010]; ці ж учені, а також П. Вонґрану [Wongranu 2017], С. В. Воробець [Воробець 2014], Н. В. Зінукова [Зінукова

2021], П. П. Куляс [Куляс 2015], Ю. Найда [Nida 1950] та К. Рахматіллах [Rahmatillah 2013] розробили класифікації перекладацьких помилок. Проте відносно нечасто ці класифікації використовуються для аналізу перекладів художній текстів. Крім того, наскільки нам відомо, твори О. Генрі вивчають давно, але недостатньо висвітленим нам видається ракурс аналізу та класифікації перекладацьких помилок у перекладах новел О. Генрі. Ця лакуна у критиці перекладу все ще залишається незаповненою.

Актуальність роботи полягає у спробі заповнити лакуни у сферах оцінювання якості перекладу, аналізу та класифікації перекладацьких труднощів та перекладацьких помилок.

Наукова новизна дослідження полягає у намаганні визначити сучасний стан проблем, пов'язаних з перекладацькими помилками, надати аналіз перекладів оповідань О. Генрі українською мовою з акцентом на типові помилки та їх причини, а також у спробі редагування цільових текстів відповідно до виявлених труднощів і причин перекладацьких помилок..

Об'єктом дослідження є оцінювання якості перекладеного тексту.

Предметом дослідження є типові перекладацькі труднощі та помилки, що перешкоджають досягненню оптимально еквівалентного перекладу.

Мета дослідження: проаналізувати типові перекладацькі помилки на матеріалі оповідань О. Генрі, відтворених українською мовою.

Завдання дослідження:

1) визначити особливості художнього перекладу як різновиду перекладацької діяльності;

2) проаналізувати різні підходи до визначення й сутності еквівалентності як критерію оцінювання якості перекладу;

3) дослідити причини та типологію перекладацьких помилок на основі теоретичних робіт відомих учених-перекладознавців;

4) проаналізувати переклади оповідань О. Генрі українською мовою та зазначити типові труднощі, пов'язані з їх відтворенням;

5) типологізувати перекладацькі помилки у перекладах творів О. Генрі та запропонувати власні варіанти перекладу.

Матеріал дослідження: оповідання О. Генрі в оригіналі та перекладах українською мовою, виконаних Ю. Івановим, В. Часником, О. Рябовою та О. Логвиненком.

Методи дослідження: метод суцільної вибірки, елементи статистичного аналізу, реферативний метод, порівняльний аналіз джерельних та цільових текстів.

Практична значущість: матеріали магістерської роботи можна використати у курсах з теорії і практики перекладу, літературознавства, стилістики, на практичних з художнього перекладу, інтерпретації тексту, практики англійської мови.

Робота пройшла **апробацію** на XVII Університетській науково-практичній конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених «МОЛОДА НАУКА-2024» (17-22 квітня 2024 року) та XVII Міжнародній науковій конференції «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ У XXI СТОЛІТТІ» (14 листопада 2025 року). Результати відображено в наступних публікаціях:

1. Денисенко К. Перекладацькі помилки в художньому перекладі: причини та типологія. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2024»:* у 5 т. Запоріжжя : ЗНУ. 2024. Т. 2. С. 102-103.

2. Шама І. М., Денисенко К. В. Погляди Ґюде Гансен на типологію перекладацьких помилок. *Збірник тез доповідей XVII Міжнародної наукової конференції «Іноземна філологія у XXI столітті»*. Запоріжжя : ЗНУ (перебуває у друці).

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, 8 додатків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі наводяться загальні відомості про літературний переклад як особливий різновид перекладацької діяльності; розглядається питання еквівалентності цільового тексту як основного завдання перекладу та критерію оцінювання; аналізуються причини та типологія перекладацьких помилок у процесі відтворення оригіналу цільовою мовою.

Другий розділ містить власний аналіз типових перекладацьких помилок на матеріалі оповідань О. Генрі.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

У додатку А міститься узагальнена схема класифікації перекладацьких помилок, запропонованої Ґ. Гансен; у додатках Б – Ж наводяться таблиці з результатами аналізу типових перекладацьких помилок на матеріалі оповідань О. Генрі.

Загальна кількість сторінок 100, кількість використаних джерел 80.

РОЗДІЛ 1
ОЦІНКА ЯКОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

1.1 Художній переклад як особливий різновид перекладацької діяльності

Переклад, будучи за своєю природою складним та багатогранним явищем, є об'єктом пильного дослідження сучасної лінгвістики. Протягом свого існування він зазнавав серйозних змін, поступово перетворюючись із засобу поширення народного епосу та релігійних матеріалів на повноцінний інструмент усної та письмової комунікації. Сьогодні ним послуговуються політики, підприємці, держслужбовці, журналісти, науковці, архітектори, лікарі, педагоги та представники багатьох інших професій. Доступність пристроїв комунікації дозволяє використовувати електронні перекладачі для розв'язання повсякденних завдань: пошуку інформації у мережі, дружнього та ділового листування, створення цифрового контенту тощо.

Цікаво, що попри тривале існування перекладу як явища та напряму людської діяльності, серйозні наукові дослідження у цій галузі почали проводити відносно нещодавно: аж до XX ст. його сприймали «як є».

Так, слово "transferre" часто траплялося ще у працях Квінтіліана, Сенеки, Плінія Старшого та Плінія Молодшого, а Цицерон для позначення різних видів перекладу використовував термін "interpretari" та вирази "ad verbum exprimere" та "verbum pro verbo reddere" [Kučinskienė 2012].

У якості запозичення з латини слово "translation" тлумачиться у «Новому світі англійських слів» Е. Філліпса (тут і далі переклад наш – К. Д.) як «…обернення з однієї мови на іншу» [Phillips 1663, c. 340].

Більш пізнє пояснення слова “translation” знаходимо у “Webster's New World dictionary of the American language”: «1. Перекладання або бути перекладеним. 2. Письмовий матеріал або мовлення, перекладене іншою мовою» [Guralnik 1979, с. 507].

У вітчизняних джерелах, зокрема у «Словарі української мови» за ред. Б. Грінченка, знаходимо тлумачення слова «перекладання» як «Переводъ (литературнаго произведенія)» [Грінченко 1958, с. 121].

У «Словнику української мови» бачимо пояснення дієслова «перекладати»: «Передавати текст, слово або усне висловлювання засобами іншої мови» [Білодід, Бурячок 1975, с. 196].

Незважаючи на те, що дані словники було упорядковано представниками різних країн та епох задовго до найперших серйозних перекладознавчих досліджень, у них можна простежити закономірності у розумінні перекладу як явища: а) тлумачення ведеться з позиції діяльності, як процес та/або результат роботи; б) наявний поділ, хоча й дещо спрощений, на види (опрацювання усного або письмового матеріалу); в) робиться акцент на взаємодії двох мов. Подібну логіку перейняли відомі перекладознавці. І хоча вмістити усю сутність перекладу в одну дефініцію не видається можливим (а отже, жодну з них ніколи не буде обрано як однозначну й остаточну), деякі визначення заслуговують на увагу, оскільки дуже влучно передають окремі аспекти досліджуваного нами явища.

Відповідно до «Теорії та практики перекладу» Ю. Найди та Ч. Табера, «Процес перекладу полягає у відтворенні мовою реципієнта, за допомогою найближчого природного еквівалента, повідомлення з джерельної мови, спершу у значеннєвому плані, потім – у стильовому» [Nida, Taber 1982, с. 12].

За Дж. Кетфордом, переклад «…можна визначити, як заміщення текстового матеріалу однієї мови (ДМ) еквівалентним текстовим матеріалом іншої мови (ЦМ)» [Catford 1965, с. 20].

В. Вілс вважає, що: «Переклад – це процедура, котра, виходячи з письмового тексту ДМ, переходить в оптимально еквівалентний текст ЦМ, і

котра потребує синтаксичного, семантичного, стилістичного та прагматичного розуміння перекладачем оригінального тексту [Wills 1982, с. 112].

Отже, з точки зору зарубіжних дослідників, у перекладі завжди буде наявний взаємозв'язок між матеріалом ДМ та ЦМ і отримання в результаті оптимально еквівалентного тексту, що буде детально розглянуто у наступному підрозділі.

Українська дослідниця Л. Ф. Чернікова розуміє переклад як «безперервний процес осмислення (формування і формулювання) сприйнятої думки розуміння сенсу повідомлення на одній мові і "перетворення" цього сенсу в задум, формування та формулювання висловлювання на іншій мові» [Чернікова 2014, с. 182].

Л. С. Яровенко наводить три варіанти розуміння терміну: а) як процес (тобто, радше діяльність, ніж матеріальний об'єкт); б) як продукт цього процесу (наприклад, перекладений текст); в) абстрактний концепт, що містить у собі і процес, і його результат [Яровенко 2021, с. 7].

У роботі "A Textbook of Translation", П. Ньюмарк зазначає, що головною проблемою перекладу було питання, як саме опрацьовувати матеріал: буквально (отже, тяжіючи до матеріалу ДМ та відтворюючи форму і зміст ДТ) чи вільно (зі збереженням ідеї та почуттів, орієнтуючись на матеріал ЦМ). Беручи це питання за основу, П. Ньюмарк виділяє наступні методи перекладу за критерієм вагомості:

- якщо більш вагомим є матеріал ДМ: дослівний (підрядковий), буквальний, достовірний, семантичний переклад;
- якщо більш вагомим є матеріал ЦМ: адаптація, вільний, ідіоматичний, комунікативний переклад [Newmark 1988, с. 45].

Попри наявність такого поділу, П. Ньюмарк зазначає, що найвищі щаблі перекладу, семантичний та комунікативний, доцільно розглядати як одне ціле, оскільки – хоча між даними методами й існують певні розбіжності – «лише вони задовольняють дві основні цілі перекладу, якими є точність та

економія» [Newmark 1988, с. 47]. Він звертає увагу на те, що семантичний переклад застосовують до «експресивних» текстів, особливостями яких є незвичні синтаксичні структури, коллокації, метафори, своєрідне використання слів, наявність неологізмів, і у яких важливо зберігати і максимально точно передавати авторське «Я», тоді як комунікативний переклад – відносно «інформативних» і «вокативних» текстів, де розуміння читача важливіше, ніж збереження авторських особливостей.

Розглядаючи комунікативний та семантичний переклад як єдність, ми інтегруємо ознаки «експресивних», «інформативних» та «вокативних» текстів. На виході отримуємо характеристику художнього (літературного) перекладу.

У літературознавчому словнику художній переклад розглядається так: «Художній переклад – це різновид літературної творчості, внаслідок якої твір, існуючи в одній мові, “оживає” в іншій». [Гром’як 2007, с. 717].

На думку В. Коптілова, «Художній переклад є особливим видом перекладу, оскільки він є відображення думок і почуттів автора прозового або поетичного першотвору за допомогою іншої мови, перевтілення його образів у матеріал іншої мови [Коптілов 2003, с. 3]». Сам він мотивує це комплексністю художнього тексту як явища: «Основною ознакою літературно-художнього стилю є підпорядкованість усіх його мовних засобів завданню створення художнього образу. Образність є основою художнього тексту, а конкретний спосіб її вияву відрізняє один текст від іншого» [Коптілов 2003, с. 13]. В. Коптілов також звертає увагу на те, що неможливо однозначно відповісти на запитання: «Що є одиницею перекладу?» – оскільки літературні тексти яскраво контрастують між собою, і «залежно від багатьох обставин конкретний зміст одиниці перекладу може мати різне наповнення» [Коптілов 2003, с. 13].

Ми погоджуємося з В. Коптіловим, проте вважаємо за необхідне конкретизувати, в чому полягає особливість художнього перекладу.

Перш за все, художній переклад нерозривно пов’язаний із художнім дискурсом, котрий розуміємо як «…розумово-комунікативну взаємодію адресанта (автора художнього твору) та адресата (потенційного читача), що відбувається у певному історичному і культурно-соціальному контексті, ґрунтується на ідеях, переконаннях, світоглядних орієнтирах автора-адресанта, має на меті регулювання ідей, переконань, світоглядних орієнтирів читача-адресата та матеріалізується у вигляді текстів художніх творів, відкрита множина яких формує вербальний план художнього дискурсу» [Фролова, Омецинська 2018, с. 54]. У такому випадку, і дискурс автора, і дискурс читача є основоположною умовою існування художнього дискурсу – а отже, перекладачеві потрібно правильно передати повідомлення автора з якомога більш повним збереженням змісту та його авторського «Я», але водночас орієнтуватися на особистість потенційного читача як адресата такого повідомлення.

Крім того, як зазначає Л. Вороновська, «емоційне відображення навколишнього світу і концептуалізація сфер і форм людської діяльності вербалізуються в дискурсі засобами стилістичної маркованості» [Вороновська 2015, с. 162]. З огляду на існування в художньому дискурсі зон наратора та персонажів, дослідниця додає, що «у художньому дискурсі знаходять відображення соціально-мовні та естетичні оцінки, а також найбільш уживані шаблони мови різних соціальних груп, тобто за допомогою мови змальовують те соціальне середовище, до якого належать дійові особи» [Вороновська 2015, с. 163]. Таким чином, у перекладі важливим буде збереження і художнього стилю, і особливої атмосфери та емоційного навантаження оригіналу. Перекладачам важливо враховувати естетичний аспект, тональність, ритм мови, використання метафор і символів, щоб у читача ЦТ збереглася та ж емоційна реакція, що й у носія ДМ при читанні ДТ.

Цю думку розвиває Т. Ніколаєва: «Художній переклад має справу не з комунікативною, а з естетичною функцією мови. У художньому творі

відображаються не лише певні події, а й естетичні та філософські погляди автора, його світогляд» [Ніколаєва 2018, с. 120].

Аналізуючи одне з протиставлень Т. Сейворі, В. Коптілов пише: «Зрештою, коли б автор поетичного оригіналу вважав ритміку, риму і т. ін. чимось другорядним, то чому він сам не писав би свій твір прозою? Що залишиться, наприклад, від “Осінньої пісні” Верлена у прозовому перекладі? У кращому разі – кілька банальних фраз про осінню негоду» [Коптілов 2003, с. 17]. Ми погоджуємося з цим, але мусимо додати: авторський ідіостиль у цілому надає будь-якому художньому твору унікальності; прибравши або замінивши якісь – навіть, здавалося б, малозначущі – риси, ми отримаємо зовсім іншу роботу.

Також художній дискурс часто наповнений реаліями, фольклорними елементами або локальними особливостями, які можуть бути незрозумілими в іншій мові або культурі. Тоді перекладач стає провідником, знайомлячи потенційного читача з новим для нього світом, допомагаючи концептуалізувати культурні особливості, але не концептуалізуючи такі особливості *замість* читача – тобто, діючи виключно на подолання мовного бар’єру.

Про це В. Коптілов говорить також: «У тексті твору, що перекладається, є такі елементи (імена, прізвища, прізвиська, географічні й топографічні назви, реалії іноземного побуту), які мають читатися як переклад, фіксуючи певну дистанцію між читачем перекладу й іншомовним першотвором. Одна поезія Роберта Бернса в перекладі Миколи Лукаша починається рядком: “Рвала Дженні золотунці”. Перекладач слушно переніс у свій текст ім’я дівчини, і читач розуміє, що в поезії йдеться про Шотландію XVIII ст. Цього ефекту не було б досягнуто, якби менш досвідчений перекладач вніс лише одну зміну в текст: “Рвала Женя золотунці”» [Коптілов 2003, с. 15].

Майстерно продемонструвала унікальність художнього перекладу в масштабі світової історії та культури М. Шемуда: «Художній переклад – це завжди взаємодія і взаємовплив культур, до яких належить текст оригіналу й

текст перекладу. Цей вплив не можна звести тільки до мовної взаємодії, він охоплює всі сторони життя, відображені в художньому творі, особливий національний колорит, йому притаманний, національну своєрідність оригінального твору. Перекладна література, очевидно, – найбільш адаптований набуток чужих культур завдяки особливому матеріалу цього мистецтва – мові. Картина (модель) світу оригінального твору накладається на картину (модель) світу інших культур». Отже, «тільки завдяки перекладу твори входять до контексту різних культур, стають загальновідомими» [Шемуда 2013, с. 164-165].

І разом з тим, неможливо ігнорувати очевидний факт: перекладач стає активним учасником художнього дискурсу, адже він не може зректися своєї особистості. У “The Translation Studies Reader” говориться: «Переклад здатний чинити вплив, досить близький до оригіналу, але в деталях ідентичності бути не може. Констанс Б. Вест доволі однозначно формулює проблему: “Той, хто зобов’язується перекладати, бере на себе борг; аби розрахуватися, він має заплатити не тією ж валютою, а тією ж сумою” [Venuti 2004, p. 126]. Не можна вважати, що процес перекладу здатний уникнути певного ступеня інтерпретації з боку перекладача. Насправді, Д. Дж. Розетті зазначав: “Переклад, мабуть, залишається найбезпосереднішою формою коментаря”» [ibid.]. Жодні дві мови не є повністю ідентичними, а отже, немає і не може бути повної ідентичності між мовними знаками. У художньому перекладі всі мовні засоби підпорядковані спільній меті: вплинути на читача. Тому з одного боку, на перекладача накладаються певні обмеження з точки зору необхідності передачі ідіостилю та змістового компоненту; з іншого, художній переклад дає значно більшу свободу, ніж будь-який інший різновид перекладацької діяльності. Оскільки велика кількість художніх текстів містить авторські неологізми, культурні реалії, справляє певний емоційний вплив на читача і т. ін., перекладач повинен добирати такі засоби, щоб ЦТ справляв такий же вплив на потенційного читача, як і ДТ (за умови знання потенційним читачем ДМ). І

водночас, ДТ повинен добре сприйматися як самостійна робота, написана ЦМ.

Підсумовуючи вищезазначене: художній переклад є особливим різновидом перекладацької діяльності, адже від перекладача вимагається не лише досконале знання ЦМ, а й глибоке розуміння особливостей ідіостилю та біографії автора, історико-культурного контексту існування твору, та вміння передати емоції та почуття, які, будучи суб'єктивним явищем, об'єктивно виникають у читача під час сприймання твору мовою оригіналу. Від цього залежить якість перекладу, його точність і повнота. Майстерно виконаний переклад дозволяє текстам проникати з однієї країни до іншої, збагачуючи чужу культуру і майже не втрачаючи при цьому оригінальності, ідеї, колориту, емоцій тощо. Саме завдяки літературному перекладу різноманітні художні твори отримували статус культових не тільки на власній батьківщині, а й у світовій літературі.

З точки зору методології, лише художній переклад одночасно дає перекладачеві творчу свободу та вимагає максимального збереження форми, структури, змісту, настрою ДТ. Особистість перекладача, його художній смак та перекладацькі здібності безпосередньо впливають на якість ЦТ.

У наступному підрозділі ми розглянемо параметри, за якими визначається якість літературного перекладу.

1.2 Еквівалентність цільового тексту як основне завдання процесу художнього перекладу

У попередньому підрозділі ми звернули увагу на те, що у кожному з визначень поняття перекладу помітні тісний взаємозв'язок між текстовим

матеріалом ДМ і ЦМ та отримання у процесі перекладу оптимально еквівалентного матеріалу цільовою мовою. Отже, що означає оптимально еквівалентний матеріал?

Терміни «еквівалентний – нееквівалентний» використовують у перекладознавстві для оцінювання якості перекладу. Деякі дослідники вважають поняття «адекватний – неадекватний» більш доцільними, проте в даній роботі ми послуговуватимемося термінами «еквівалентний – нееквівалентний переклад», оскільки вважаємо, що вони викликають найменше хибних асоціацій та мають більш вагоме наукове підґрунтя.

К. Райс описує еквівалентність як «відповідність між індивідуальними лінгвістичними знаками у парі текстів, але також і відповідність між цілими текстами» [Reiss 1983, с. 304]. Вона зазначає, що еквівалентність між окремими знаками не гарантує еквівалентності між цілими текстами, і навпаки – еквівалентність між двома цілими текстами не гарантує еквівалентності між окремими знаками. Наводячи варіанти перекладу фрази “Is life worth living?-It depends on the liver!” французькою та німецькою мовами, вона доходить таких висновків: «(1) Можливість досягнення еквівалентності між текстами мовою джерела та мовою реципієнта визначається та контролюється різницею лінгвістичних структур. (2) Оцінка еквівалентності також є предметом оцінювання (який із трьох німецьких варіантів найкращий?). (3) Еквівалентність не є відношенням один до одного, за якого не існує альтернатив. Декілька різних перекладів джерельного тексту можуть одночасно бути еквівалентними» [Reiss 1983, с. 305]. Отже, міра еквівалентності перекладу є суб’єктивною і буде варіюватися від перекладача до перекладача, від критика до критика; разом із тим, важливо враховувати ступені подібності мов: в одній мові до певного елементу тексту існують точні відповідники, в іншій вони можуть бути відсутні.

У книзі “Toward a Science of Translating”, Ю. Найда виділяє два види еквівалентності: формальну (у “The Theory and Practice of Translation” перейменовану на формальну *відповідність* [Nida, Taber 1982, с. 22-24]) та

динамічну. На його думку, «формальна еквівалентність зосереджується на самому повідомленні – відносно і форми, і змісту» [Nida 1964, с. 159]. Особливість такого виду еквівалентності полягає у спробі достеменно передати «деякі формальні елементи», зокрема граматичні одиниці, систематичність слововживання та значення з точки зору контексту першоджерела [Nida 1964, с. 165]. Динамічна еквівалентність, навпроти, «націлена на повну природність експресії, і намагається надавати рецептору моделі поведінки, релевантні у контексті його власної культури; вона не примушує розуміти культурні патерни контексту джерельної мови задля осмислення повідомлення» [Nida 1964, с. 159-160].

Ю. Найда зазначає, що за останні п’ятдесят років (на момент публікації книги) літературний переклад дедалі більше орієнтувався на досягнення динамічної еквівалентності. У попередньому підрозділі ми дійшли висновку, що художній переклад – не лише технічний, а й творчий процес; головне завдання перекладача – оформити ЦТ таким чином, щоб реципієнт мав змогу сприйняти матеріал як оригінальну, живу роботу, а не безлику копію. Відтак окреслені Ю. Найдою тенденції видаються нам цілком природними.

Завдяки роботам Ю. Найди з’явився термін «оптимальна еквівалентність», сутність якого виявляється у спробі досягти балансу між формальною та динамічною еквівалентністю. К. Кричо вважає це поняття «майже тавтологічним», адже «Кожна перекладачка, з огляду на поставлені нею цілі, вважає свій підхід оптимальним. Інакше вона б обрала іншу стратегію – більш оптимальну для цілей її перекладу!» [Krycho, 2015] В якості контраргументу цьому твердженню згадаємо висновки К. Райс: еквівалентність визначається, зокрема, ступенем подібності мов. Якщо перекладач або перекладачка поставили собі чітку мету, обрали хорошу стратегію, але при цьому не підібрали точні лексичні відповідники – чи такий текст буде *оптимально* еквівалентним? Як взагалі можна це визначити? Відповідь на це запитання – послуговуватися певною системою.

Дж. Мандей [Munday 2008, p. 47], цитуючи В. Коллера, наводить п’ять типів еквівалентності перекладу:

1. Денотативна еквівалентність – позамовний понятійний зміст, що передається за допомогою тексту.

2. Конотативна еквівалентність (за В. Коллером також «стилістична еквівалентність») – добір лексики відповідно до конотативного компоненту першоджерела та цілей перекладу.

3. Текстово-нормативна еквівалентність – дотримання текстових та мовних норм відповідно до типу обраного тексту.

4. Прагматична (комунікативна) еквівалентність – відповідність ЦТ запитам та вимогам читача (реципієнта).

5. Формальна еквівалентність – ступінь передачі у ЦТ форми та естетики ДТ, включно із грою слів та індивідуальними стилістичними особливостями ДТ.

Саме дотримання балансу між цими компонентами, максимально доступна повнота їх передачі у ЦТ й визначають рівень еквівалентності перекладу – а це головний критерій, за яким можна судити, наскільки якісною є робота перекладача.

Проте, як було зазначено вище, сама еквівалентність є суб’єктивною і залежить від того, хто здійснює оцінювання перекладу: припустимо, один дослідник вважатиме, що ЦТ досягає еквівалентності на прагматичному рівні, а на формальному – ні; інший скаже, що вже на прагматичному рівні еквівалентності не досягнуто. Тоді, з метою максимальної неупередженості при аналізі цільових текстів, нам потрібно користуватися ще однією системою.

У книзі “The Theory and Practice of Translation” Ван Ван Хоань наводить п'ять етапів, за якими В. Вілс пропонує визначати якість перекладу [Hoang 2006, с. 147]:

1. Короткий аналіз тексту джерельної мови з акцентом на його мету та функціональні аспекти.

2. Інтерпретація ідеї ДТ, добір методу перекладу з огляду на потенційне коло читачів ЦТ.

3. Вибіркове, але репрезентативне та детальне порівняння перекладу та оригіналу.

4. Оцінювання перекладу (на перекладацькому та критичному рівні).

5. Якщо доречно, оцінювання потенційного місця ЦТ у культурі ЦМ або певній дисципліні.

Ми підтримуємо підхід В. Вілса та будемо спиратися на нього у даній роботі, оскільки вважаємо, що він має найбільший потенціал для раціонального оцінювання якості художнього перекладу, а отже і для розвитку перекладознавства як науки.

У даному підрозділі ми пояснили, що еквівалентний переклад – це природний, невимушений, плавний переклад, який, будучи максимально наближеним до ДТ на різних рівнях (денотативному, конотативному, текстово-нормативному, прагматичному та формальному), виконує такі ж функції, що і ДТ. Проте мусимо зазначити, що, попри зусилля науковців, саме явище тексту, а отже і його функцій, не є повноцінно й остаточно дослідженим. Відтак можемо припустити, що можлива більша кількість рівнів наближеності ЦТ до ДТ.

Оцінювання еквівалентності залежить від того, хто здійснює оцінку, проте максимальне уникнення суб’єктивізму досягається завдяки використанню певної системи.

У наступному підрозділі ми розглянемо, які виклики та складнощі можуть з’явитися на шляху перекладача до створення оптимально еквівалентного цільового тексту та якою системою можна послуговуватися задля уникнення зайвого суб’єктивізму при оцінюванні конкретно літературних перекладів.

1.3 Типові перекладацькі помилки в процесі відтворення художнього оригіналу цільовою мовою: їх причини та типологія

У попередньому підрозділі ми з'ясували, що у процесі роботи над художнім перекладом перекладач повинен отримати оптимально еквівалентний ЦТ, котрий максимально точно і збалансовано передає семантичну, емоційно-оціночну, експресивну та естетичну інформацію ДТ. У даному підрозділі ми розглянемо, які труднощі та помилки можуть виникнути під час створення оптимально еквівалентного перекладу, а також наведемо приклад системи, що дозволяє об'єктивно виявляти перекладацькі помилки у художніх цільових текстах.

Спершу розтлумачимо, що являють собою перекладацькі труднощі. За К. Норд, це суб'єктивні труднощі, що варіюються залежно від перекладача та умов його праці [Nord 2005, с. 167]. У монографії «Аналіз тексту у перекладі», К. Норд пропонує наступну класифікацію перекладацьких труднощів [Nord 2005, с. 168-171]:

1. Текстові. Сюди включають труднощі, пов'язані зі ступенем зрозумілості ДТ для перекладача: об'єм тексту та складність його змісту, ступінь повторюваності, послідовності та чіткості композиційної складової, структурна лексико-синтаксична складність, характер невербальних елементів. Чим більше позатекстової інформації має перекладач (ситуація, в якій використовується/використовувався ДТ), тим більш зрозумілим буде для нього текст.

2. Перекладацькі. У дану групу входять суб'єктивні труднощі, котрі залежать від самого перекладача: рівень його знань (культурних, історичних, лінгвістичних, фактичних) та компетентності у сферах, до яких належить даний текст. Скажімо, перекладач, який спеціалізується на технічному перекладі, навряд зможе створити оптимально еквівалентний художній переклад, і навпаки.

3. Прагматичні. Сюди належать труднощі, пов’язані зі складністю та зрозумілістю завдання перекладу.

4. Технічні. До цієї групи відносять труднощі, які виникають через надмірну складність завдання перекладу або через комплексність труднощів відносно рівня знань та/або компетентності перекладача. Дана група передбачає проблеми або складнощі із технічним пошуком необхідних досліджень або документації.

Паралельно з цим К. Норд наводить систему перекладацьких проблем – об’єктивних перешкод, які з’являються у студентів під час роботи над певним текстовим матеріалом. Вона пише: «Навчаючись розрізняти суб’єктивні труднощі та об’єктивні проблеми, студенти-перекладачі можуть судити про досягнутий ними на певному етапі рівень компетентності» [Nord 2005, с. 174].

За класифікацією К. Норд [Nord 2005, с. 174-177], перекладацькі проблеми можна поділити на чотири категорії:

- прагматичні (спричиняються невідповідністю ДТ і ЦТ на позатекстовому рівні);
- конвенційні (спричиняються різницею культур, у межах яких існують ДТ і ЦТ);
- лінгвістичні (спричиняються структурною різницею ДМ та ЦМ, зокрема у будові речень);
- текстові (окремі випадки невідповідностей ДТ і ЦТ, що неможливо віднести до трьох попередніх категорій).

Неспроможність подолати труднощі та проблеми призводить до появи перекладацьких помилок.

Визначення і розуміння перекладацької помилки є наріжним каменем перекладознавства. Ґ. Гансен зазначає: «Сприйняття та оцінка помилки як перекладацької “помилки” залежить від теоретичного підходу та етичних норм того, хто здійснює оцінку перекладу» [Hansen 2010, с. 385].

Цю тенденцію простежуємо у різних роботах. Так, Т. Іщенко наголошує на помилках, пов'язаних із великою кількістю буквалізмів та вольностей у перекладі, зокрема на некоректній (буквальній) передачі засобів модальності. Наприклад, у досліджуваному нею тексті дієслова "must", "shall" та "should" було перекладено за допомогою слова «повинен», без урахування стилістичних особливостей [Іщенко 2014, с. 331].

С. Сидоренко та А. Гудманян звертають увагу на поширеність лексичних та граматичних помилок. Автори наводять приклади використання «хибних друзів перекладача», некоректного перекладу омонімічних та співзвучних слів, використання недоцільної лексики для передачі україномовних термінів, порушення правил вживання артиклів, прийменників, порушення норм вживання видо-часових форм дієслова тощо [Сидоренко, Гудманян 2020].

С. Яців [Яців 2019] окреслює актуальну проблему вживання невластивих українській мові конструкцій та зловживання іншомовною термінологією за наявності усталених українських відповідників.

Як бачимо, різні розвідки зосереджені на різних невідповідностях між ДТ і ЦТ, а отже, розуміння «помилки» дійсно варіюється від дослідника до дослідника. На це у своїх роботах вказує і К. Норд [Nord 2005, с. 186] [Nord 2007, с. 73]. У книзі "Text Analysis in Translation" вона розглядає проблему перекладацьких помилок крізь призму навчання перекладу (головна задача студента – не зробити одразу ідеальний переклад, а виконати завдання згідно з інструкцією) та доходить висновку: «У такому разі, перекладацька помилка – це невиконання будь-якої з поставлених до перекладу інструкцій» [Nord 2007, с. 187].

Здавалося б, одна річ – працювати із заздалегідь підготованим матеріалом, під контролем наставника (себто, перекладати не «для видавництва», а лише задля задоволення навчальних потреб), і зовсім інша – робити це самостійно. Чи буде тоді вищезазначена дефініція доречною?

Ми вважаємо, що так. Здатність перекладати добре – це така ж навичка, як, скажімо, лічба або грамотне письмо. І лічби, і грамотного письма навчають у школі; і те, й інше застосовують під час виконання робочих завдань; у такому разі, і результати навчальних досліджень у царині перекладу можна використовувати при оцінюванні перекладених текстів уже поза межами аудиторії.

Т. Путрі наводить інше визначення, яке ми візьмемо за основу даної роботи: «Помилку можна зрозуміти як продукування не носієм некоректних мовленнєвих або письмових форм цільовою мовою через неповноту знань правил даної цільової мови» [Putri 2019, с. 96]. Тут же вона додає уточнення, яке ми вважаємо важливим для повноти сприйняття перекладацької помилки: «Перекладачі стикаються з помилкою у перекладі не лише через нестачу знань цільової мови, але, імовірно, через нестачу знань і джерельної, і цільової мови – наприклад, їхньої структури, вокабуляру та пунктуації» [Putri 2019, с. 97].

З огляду на те, що ми маємо справу саме з літературним перекладом, ми б могли запропонувати як перекладачам під час самоперевірки, так і тим, хто здійснює аналіз художнього перекладу, спиратися на систему В. Вілса, наведену в попередньому підрозділі. Це допоможе визначити загальні враження від ЦТ та сформулювати завдання перекладу.

Проте для добору та корекції дрібніших, більш конкретних помилок (скажімо, перекладач не просто «не передав особливого стилю», а дібрав невідповідний стилю лексичний еквівалент) доцільно мати якусь класифікацію.

На сьогодні їх існує велика кількість: за авторством П. Вонґрану [Wongranu 2017], С. В. Воробець [Воробець 2014], Н. В. Зінукової [Зінукова 2021], П. П. Куляса [Куляс 2015], Ф. Кук [Cuc 2018], Ґ. Гансен [Hansen 2008], Ю. Найди [Nida 1950], К. Рахматіллах [Rahmatillah 2013], Е. Сарідакі [Saridaki 2023] та багатьох інших. Кожна з них має свої переваги та недоліки і може бути ефективно застосована для оцінювання якості перекладу, проте в

межах даного дослідження найбільш доцільною ми вважаємо модель, запропоновану Ґ. Гансен.

Відповідно до неї [Hansen 2009, с. 318-319], помилки поділяються на два кластери: А. Класифікація помилок відносно одиниць та рівнів лінгвістичної та стилістичної дескрипції, що зазнали впливу, та Б. Класифікація помилок відносно причини «інтерференції» або «хибних друзів перекладача» .

Кластер А містить групи прагматичних помилок, котрі стосуються проблем з інтерпретацією завдання перекладу та/або комунікативної ситуації; текстово-лінгвістичні, пов'язані із логікою, семантикою та стилістикою твору; семантичні (лексичні), що стосуються некоректного добору лексики; ідіоматичні – порушення норм вживання усталених слів або фраз; стилістичні – порушення стилістичних функцій тексту; морфологічні (морфолого-синтаксичні) – порушення структури слів або помилок у роді, числі, відмінку; синтаксичні – порушення структури речень; фактичні – помилки, спричинені порушенням фактичних даних, найчастіше дат та імен.

Кластер Б визначає лексичну інтерференцію (найчастіше помилки в узгодженні відмінка та прийменника або некоректне перенесення лексики); синтаксичну інтерференцію (організація порядку слів згідно із правилами ДМ); текстово-семантичну інтерференцію (перенесення особових займенників або артиклів з ДМ); культурну інтерференцію (трансференція специфічних культурних явищ).

Деталізацію кожного різновиду наведено у додатку А.

Ми вважаємо, що підхід Ґ. Гансен наразі є одним із найбільш детальних, адже він пропонує чітку класифікацію типів і причин помилок, що істотно полегшує аналіз цільових текстів. Крім того, ця модель є відкритою, що дозволяє адаптувати її до потреб конкретної ситуації – наприклад, дослідниця пропонує вводити критерій підприємливості, оцінювати дотримання перекладачем таблиць стилів та строків виконання роботи. Це відкриває нові перспективи для розвитку перекладацької критики у майбутньому.

Підсумовуючи все вищезазначене: у даному розділі ми проаналізували визначення поняття «переклад» та «художній переклад», запропоновані провідними дослідниками галузі; дійшли висновку, що художній переклад є особливим різновидом перекладацької діяльності, оскільки лише він вимагає від перекладача вміння не тільки правильно передати текстову інформацію, але й коректно відтворити позамовний компонент засобами цільової мови.

Якість перекладу найчастіше позначають термінами «еквівалентний – нееквівалентний», проте ступінь еквівалентності є суб'єктивним поняттям, що варіюється від дослідника до дослідника.

Нами було проаналізовано класифікації, за якими різні вчені пропонують оцінювати якість перекладу; у даній роботі за основу взято класифікацію В. Вілса.

Ми також пояснили, що являють собою перекладацькі труднощі та пов'язані з ними перекладацькі помилки, взявши за основу для дослідження модель за авторством Ґ. Гансен.

У наступному розділі ми застосуємо цю модель на практиці під час аналізу типових перекладацьких помилок на матеріалі оповідань О. Генрі.

РОЗДІЛ 2
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ В ЦІЛЬОВИХ ТЕКСТАХ ОПОВІДАНЬ О. ГЕНРІ

2.1 Особливості ідіостилю О. Генрі та історія перекладу його творів українською мовою

О. Генрі (справжнє ім'я – Вільям Сідні Портер) – американський письменник-новеліст, майстер короткого оповідання, чиї вміння бачити кумедне у звичайних речах, влучні спостереження та іронія полонили серця читачів по всьому світу. Даний підрозділ буде присвячено огляду основних віх життя письменника. Ми спробуємо відповісти на питання: «Що саме вплинуло на формування ідіостилю О. Генрі?», «У чому полягають особливості його стилю?» – а також розглянемо історію перекладів його творів українською мовою.

Вільям Сідні Портер народився 11 вересня 1862 року у Грінсборо, Північна Кароліна. Уже з дитинства Вільям Портер виявляв чуйність та співчутливість до батька, який після смерті дружини став залежним від алкоголю. Ці природні риси письменника проявляться, зокрема, у *"The Gift of the Magi"* та *"The Skylight Room"*.

Базову освіту Вільям Портер здобував у приватній школі, де, як він пізніше згадуватиме, встиг прочитати найважливіші для себе романи – за авторством Вальтера Скотта, Чарльза Діккенса, Вільяма Теккерея, Александра Дюма та Віктора Гюго [О. Генрі 2006, с. 9].

Наприкінці 1870-х років Портер почав працювати бухгалтером, а згодом фармацевтом у дядьковій аптеці, де малював шаржі на відвідувачів. За словами Ч. Сміта, ці малюнки демонстрували ті ж тенденції, що у майбутньому виявлятимуться у новелах О. Генрі: «…такий же вибір

центральної теми, … такий же обережний добір деталей, така ж відмова від несуттєвих елементів і така ж здатність поєднувати тему та деталі задля досягнення спільного ефекту» [Smith 1916, p. 86].

Робота в аптеці негативно впливала на здоров'я В. Портера, і він разом із колегою вирушив на оздоровлення до Техасу [Smith 1916, p. 94] – романтизованого на той час краю. Тут майбутній письменник спочатку був ковбоєм, і, як зазначають дослідники, став міцнішим тілесно та духовно завдяки постійним небезпекам та спартанським умовам побуту [О. Генрі 2006, с. 10]. Свої численні пригоди О. Генрі перенесе у роман *"Cabbages and Kings", а* також у різні новели, зокрема *"The Buyer from Cactus City"*, *"The Hiding of Black Bill"* та *"The Ransom of Red Chief"*.

Згодом В. Портер почав підробляти на іншій фермі; умови там були кращі, Вільям мав змогу багато читати, малювати й писати перші гумористичні оповідання.

Навесні 1884-го В. Портер переїхав до Остіна. Там він грав у театральній групі, співав у "Hill City Quartet", працював аптекарем, продавцем нерухомості, лейтенантом місцевого загону Техаської нацгвардії, креслярем [О. Генрі 2006, с. 11]; цей досвід О. Генрі також покладе в основу своїх творів: детальні описи помешкань та персонажі-арендодавці з'являться, наприклад, у *"The Furnished Room"*, *"The Skylight Room"* та *"The Gift of the Magi"*, а певну «театральність» побачимо у *"Between Rounds"*. Тут же, в Остіні, В. Портер зустрів кохання свого життя – Етол Естес Роуч, яка в майбутньому стане прообразом Делли з *"The Gift of the Magi"* [О. Генрі 2006, с. 16].

1891-го, завдяки підтримці друзів, В. Портер отримав посаду касира-бухгалтера в Остінському національному банку, а вже 1894-го придбав друкарню і права на видання місцевої газети, яку перейменував у "The Rolling Stone". Майже весь її зміст – від фейлетонів до карикатур – В. Портер створював самостійно [О. Генрі 2006, с. 12]. Газета протрималася на плаву близько року [Smith 1916, p. 127], але, на щастя, 1895-го року керівництво

х’юстонської газети “Post” запропонувало В. Портеру посаду керівника гумористичного відділу [Smith 1916, p. 130]. Тут письменник так само створював фейлетони, кумедні оповідання та ілюстрації. Імовірно, саме за час роботи над обома газетами майбутній О. Генрі зміг відшліфувати свої письменницькі навички, роблячи розповіді економними за обсягом слів, але потужними з точки зору впливу на потенційного читача.

Проте успіх тривав недовго: у лютому 1986-го В. Портера було заарештовано за розтрату банківських коштів за час його роботи в Остінському банку. Письменника невдовзі випустили під заставу, але на початку липня, коли його викликали до суду, він несподівано для всіх втік до Нового Орлеану. Там він переховувався від правосуддя, працюючи репортером [О. Генрі 2006, с. 15], а потім, коли його оголосили в розшук, переховувався у Гондурасі. Досвід життя та пригод, що спіткали О. Генрі в цей період, ліг в основу його першої книги, *“Cabbages and Kings”* [Lense, p. 656].

У січні 1897-го, після повернення до Остіна, В. Портер добровільно здався поліції; 1898-го, під час судового засідання, заперечував усі обвинувачення, але майже нічого не сказав на своє виправдання, і був засуджений до п’яти років позбавлення волі. Е. Ленс відзначає полярність у поглядах на цю ситуацію, зауважуючи: «Можливо, провина Портера справді виходила за межі його невдалого рішення» [Lense, p. 653-654]. Як би там не було, беззаперечним лишається факт: тюремний строк вплинув на становлення О. Генрі як письменника, яким ми його знаємо, адже розраду у такий складний період він знаходив саме в написанні коротких історій [Smith 1916, p. 154]. Тут же, імовірно, сформувалося його своєрідне письменницьке кредо: повертати людині надію на краще і зміцнювати в ній віру в можливість перемоги добра над злом [О. Генрі 2006, с. 18] – мотив, який Л. Тонґ називає «посмішкою крізь сльози» (“The Tearful Smile”) [Tong 2016, p. 207]. До слова, це лише одна з трьох основних рис творчості О. Генрі, які визначає дослідник. До неї він додає гумористичну мову (термін, під яким

розуміють властиву творам О. Генрі живу, колоритну мову, сповнену сленгу, іронії, метафор, метонімії, гіпербол, парономазій і т. п., що створюють комічний ефект) і несподівану кінцівку [Tong 2016].

Н. Лі [Li 2021] відзначає у новелах О. Генрі, крім неочікуваної кінцівки, саспенс (створення напруги, часто кілька разів у межах одного твору, що підігріває цікавість потенційного читача та змушує його дочитати історію до кінця), гумор (використання м'якої іронії та сатири, що відображає світоглядні позиції письменника та викриває саму реальність) та симпатію до «маленької людини» (добір звичайних персонажів, співчуття до їхніх страждань, а також віру в перемогу добра над злом).

Що стосується перекладів творів О. Генрі українською мовою, вони з'явилися вже після смерті письменника, 1924 року, за авторством Остапа Вишні. Відомий перш за все як *український* письменник, творець жанру «усмішка», Остап Вишня демонстрував літературний талант і під час перекладу. Так, О. Лотоцька відзначає збереження ним наративних особливостей англомовного оригіналу, коректний переклад заголовків та вдалий добір засобів передачі звертань автора до читача. Водночас дослідниця бачить і низку недоліків: вольності, неспроможність подолати англомовні реалії, модуляції, надмірні пояснення або, навпаки опущення [Лотоцька 2009, с. 4-6]. Попри це, О. Лотоцька відзначає «комунікативну рівноцінність оригіналу, збереження наративних особливостей тексту та індивідуально-авторського стилю» [Лотоцька 2009, с. 7].

1930-го друком виходить збірка вибраних оповідань О. Генрі, перекладених М. Рябовою. Якщо говорити коротко, її переклади хороші саме як цільові тексти: у них збережено норми літературного стилю, вдало дібрано лексичні варіанти для перекладу реалій (наприклад, у «Рабах цікавости» слово *"ambulance"* перекладене як *«карета негайної допомоги»* [Рябова 1930, с. 5], а *"Ibsen Society reading-room"* – як *«читальня Ібсенівського товариства»* [Рябова 1930, с. 3]), але дуже часто можна помітити невдало перекладені заголовки: скажімо, ті ж «Раби цікавости» в оригіналі

називаються «Гумовою комедією» або, як варіант, «Каучуковою комедією» (*“A Comedy in Rubber”*), а оригінальне *“The Little Speck in Garnered Fruit”* скорочується до *«Персики»*. Уже в першому абзаці «Рабів цікавости» бачимо й необов’язкове пояснення: фразу *“... but no man, alive or dead, can escape the gaze of the Rubberer”* (де *“Rubberer”* – насмішкувата назва роззяв, яку читачу потрібно розгадати самостійно, читаючи наступне речення: *“New York is the Caoutchouc City”*) – у перекладі вже розтлумачено за читача: *«...але жодна людина, жива чи мертва, не може уникнути погляду цікавого, якого сама природа наділила надзвичайно розтяжною гумовою шиєю»* [Рябова 1930, с. 3]. На жаль, у перекладах М. Рябової подібне трапляється дуже часто: попри вдалий добір лексики та художніх засобів для передачі змісту твору, цей самий зміст часто спотворюється. У підрозділі 2.2 ми покажемо це більш детально на прикладі перекладу новели *“Little Speck in Garnered Fruit”.*

Пізніше, 1956-го, у світ виходить збірка «Дари волхвів» у перекладі В. Горбатька [Лотоцька 2009, с. 2], 1962-го – «Королі і капуста» в перекладі В. Мисика [О. Генрі 1962], 1964-го – окреме видання для дітей та підлітків «Вождь червоношкірих» у перекладі О. Тереха [О. Генрі 1964].

Протягом 1980-х – 1990-х вийшли друком нові переклади творів О. Генрі «Королі і капуста» (1980), «Останній листок: Оповідання» (1983), здійснені О. Логвиненком (чий переклад новели *“The Furnished Room”* буде проаналізовано у підрозділі 2.2), М. Дмитренком, В. Мусієнком, М. Тупайлом і Т. Тихоновою [Лотоцька 2009, с. 2].

Із сучасних збірок можна виділити «Вибране» (2006 р., упорядник Н. Торкут [О. Генрі 2006]), «Вождь червоношкірих» (2012 р., перекладач О. Федорченко [О. Генрі 2011]) та 12 збірок новел у перекладі Ю. Іванова й І. Бондаренко (2023 р.).

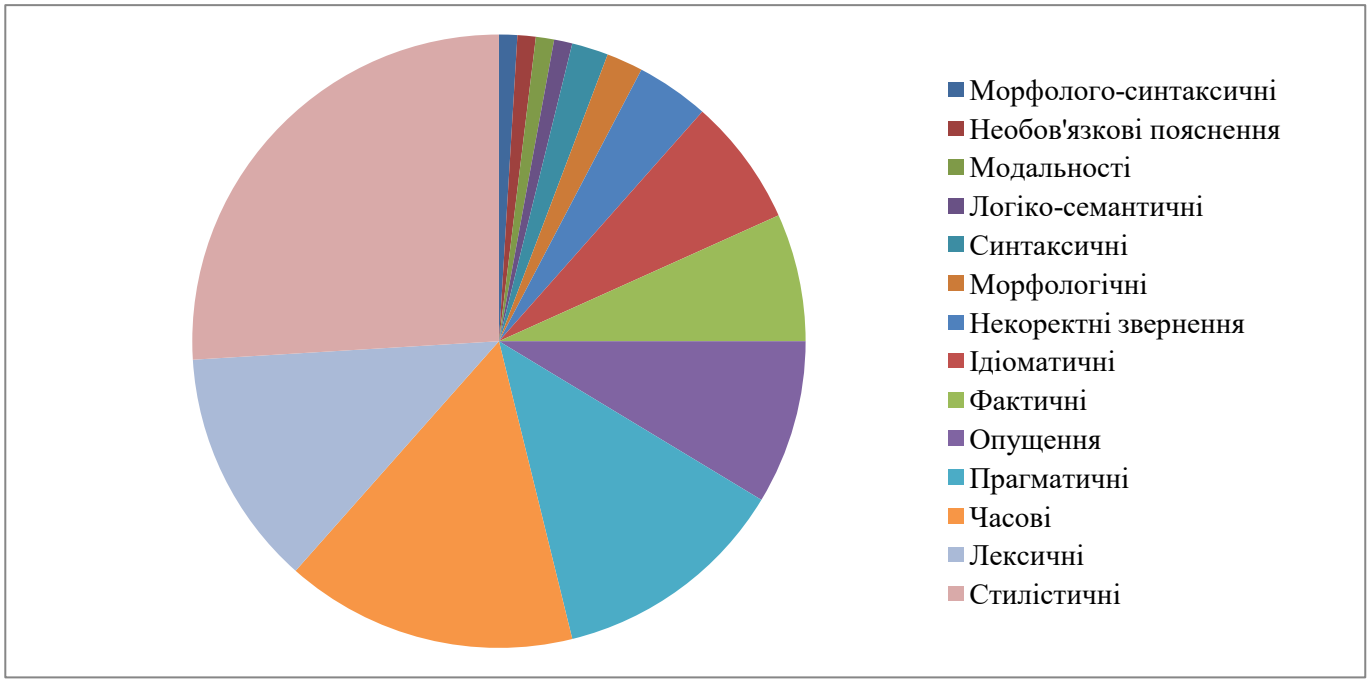
У даній роботі ми наводимо аналіз помилок за матеріалами семи перекладів оповідань О. Генрі: *“Between Rounds”* (*«В антракті»* – переклад Ю. Іванова), *“The Last Leaf”* (*«Останній лист плюща»* – переклад В. Часника), *“The Gift of the Magi”* (*«Дари волхвів»* – переклад Ю. Іванова),

“Little Speck in Garnered Fruit” (*«Персик»* – переклад М. Рябової), *“Tobin’s Palm”* (*«Долоня Тобіна»* – переклад Ю. Іванова), *“The Skylight Room”* (*«Кімната на горищі»*, пер. Ю. Іванова) та *“The Furnished Room”* (*«Мебльована кімната»*, пер. О. Логвиненка).

У ході дослідження нами було виявлено сумарно 104 помилки. Зведений результат проілюстровано на діаграмі 2.1.

Рисунок 2.1

Зведений результат аналізу перекладацьких помилок на метеріалі оповідань О. Генрі

З метою дотримання неупередженості й забезпечення максимальної якості та повноти аналізу, ми користувалися підходом В. Вілса, наведеним у підрозділі 1.2. Орієнтиром для ідентифікації та групування помилок стали рівні еквівалентності за В. Коллером, розглянуті у підрозділі 1.2, та класифікація Ґ. Гансен, яку було розглянуто у підрозділі 1.3.

2.2 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Between Rounds” (перекладач Ю. Іванов)

Події оповідання *“Between Rounds”* розгортаються травневого вечора у приватному пансіоні місіс Мерфі на фоні зникнення сина однієї з пожильців. Назва повною мірою відображає суть твору: персонажі цієї історії постають перед читачем, як дійові особи п’єси. Особливу увагу приділено міміці та жестам, які покликані не лише підкреслити комічність реплік та ситуацій, а й дати читачеві уявлення про психологічний стан персонажів. Відтак перекладачеві необхідно дібрати такі лексичні та стилістичні засоби, за допомогою яких можна оптимально передати візуальну складову оповідання. У тексті також бачимо багато стилістичних засобів та прийомів (першочергово яскраві епітети, метафори, метонімії, іронія), з яких складається фірмовий стиль О. Генрі, і які важливо зберегти.

Що стосується фраз на позначення міміки та жестів, загалом вони перекладені вдало. Далі ми розглянемо помилки, які знайшли у ЦТ.

Приклад 1:

ОН-1: *Disregarding the thrust, Mrs. McCaskey* ***caught her husband's arm.***

ОГ-1 [с. 238]: *Не звертаючи уваги на цю шпильку, місіс Мак-Каскі* ***поклала чоловікові руку на плече***.

У цьому епізоді змальовано момент примирення містера та місіс Мак-Каскі. Напруга у творі поступово спадає, і місіс Мак-Каскі зближується з чоловіком; почуття героїв тут передані не словами, а через систему образів. На наш погляд, невербальну взаємодію містера та місіс Мак-Каскі тут було передано недостатньо точно.

“Arm” – це *«будь-яка з двох довгих кінцівок верхньої частини тіла, що прикріплені до плечей і закінчуються кистю»* [Cambridge Dictionary], і в оригіналі О. Генрі недаремно описує, як місіс Мак-Каскі бере чоловіка за руку (а не кладе власну на його плече). Жінка почувається ніяково через

попередні сварки, і такий жест вказує на її прагнення до примирення і рівності з містером Мак-Каскі. При читанні ЦТ складається інше враження: кладучи руку на плече чоловіка, місіс Мак-Каскі ніби заспокоює його і виражає свою підтримку. Ми вважаємо це прагматичною помилкою і пропонуємо такий варіант перекладу: «*Не звертаючи уваги на цю шпильку, місіс Мак-Каскі* ***взяла чоловіка за руку****».*

Приклад 2:

ОН-1: *Old man Denny folded his paper and* ***hurried up the steps*** *just as Mrs. Murphy was about to lock the door for the night.*

ОГ-1 [с. 239]: *Старий Денні згорнув газету і* ***мерщій рушив на ґанок****, бо місіс Мерфі саме збиралася замикати двері на ніч.*

Ресурс Vocabulary.com [Vocabulary] визначає *"up the stairs"* як *«на поверх вище»*; тобто, у ДТ сказано, що Денні рушив вгору по сходах, усередину будинку. У ЦТ виходить, що Денні побіг надвір. Тоді постає питання: навіщо героєві бігти на вулицю, якщо на ніч господиня замикатиме двері? Оскільки в оригіналі та у перекладі описано різні ситуації, вважаємо це некоректним зверненням до подій з боку перекладача.

Приклад 3:

ОН-1: *On the sidewalk at the corner of the house Policeman Cleary was standing with one ear upturned, listening to the crash of household utensils.*

В ОГ-1 дане речення відсутнє, через що втрачається логіка подій. Полісмен Клірі з'являється в історії нізвідки, і незрозуміло, де саме він знаходиться: у пансіоні чи за його межами. Це непотрібне опущення. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«На розі будинку, на тротуарі, розвернувшись вухом у бік, звідки лунав дзвін битого посуду, стояв полісмен Клірі».*

Приклад 4:

ОН-1: ***At nine*** *Mr. McCaskey came. He carried his coat on his arm and his pipe in his teeth; and he apologised for disturbing the boarders on the steps as he selected spots of stone between them on which* ***to set his size 9, width Ds.***

ОГ-1 [с. 234]: ***О дев'ятій*** *прийшов Мак-Каскі. На руці у нього було пальто, а в зубах люлька. Він вибачився перед пожильцями за те, що потурбував їх, вибираючи, куди б поставити* ***ногу в черевику найбільшого розміру.***

На денотативному рівні бачимо фактичну помилку: 9-й розмір черевика не є найбільшим (згідно з робочою чернеткою ISO 19407:2012, 9-й розмір співвідноситься з 43-м за європейською системою [ISO TC 137/SC N, p.2]), а ширина D (regular) вважається стандартною для чоловіків.

На прагматичному рівні помічаємо, що через такі прості, побутові речі О. Генрі описує «маленьку людину» – середньостатистичного чоловіка зі стандартними розміром та шириною ноги. Отже, для перекладу це також і прагматична помилка.

На формальному рівні бачимо стилістичну помилку – втрату закладеної автором тавтології: *"At nine, size 9"*. З огляду на все вищесказане, для перекладу реалії *"size 9, width Ds"* необхідно вдатися до буквального перекладу: *«О* ***дев'ятій*** *прийшов Мак-Каскі. На руці у нього було пальто, а в зубах люлька. Він вибачився перед пожильцями за те, що потурбував їх, вибираючи, куди б поставити ногу* ***в черевикові 9-го розміру****»*.

Приклад 4:

ОН-1: *'Tis foolishness, of course," said he, roughly, "but I'd be cut up some meself if our little Pat was kidnapped or anything".*

ОГ-1 [с. 238]: *Воно, звісно, дурниці, — промовив він грубувато, — але й для мене це було б як гострий ніж у серце, якби нашого малого***...** *Пата викрали або ще щось із ним трапилось.*

Тут у ЦТ з'являються три крапки, яких у ДТ не було. У читача ЦТ може виникнути враження, ніби містер Мак-Каскі намагається пом'якшити майбутній конфлікт або висловити сумнів, але в оригіналі свідчень цьому немає: герой говорить усе однією фразою, без зупинок. Це прагматична помилка. Доцільно було б перекласти так: «*Воно, звісно, дурниці, — промовив*

він грубувато, — але й для мене це було б як гострий ніж у серце, якби нашого малого Пата викрали або ще щось із ним трапилось».

Приклад 5:

ОН-1: *There was something* ***in her manner*** *that warned Mr. McCaskey.*

ОГ-1 [с. 234]: ***В її руках*** *було щось таке, що примусило містера Мак-Каскі насторожитися*

"Something in the manner" тут описує *«щось* ***у поведінці****»*, *«щось* ***у рухах****»*, але аж ніяк не у *«руках»*. Це лексична помилка. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«Було в її* ***рухах*** *щось таке, що примусило містера Мак-Каскі насторожитися».*

Приклад 6:

ОН-1: *When she replied with a well–aimed coffee–pot full of a hot, black,* ***semi–fragrant*** *liquid the battle, according to courses, should have ended.*

ОГ-1 [с. 235]: *Вона кинула в нього кофейник, повний гарячої, чорної,* ***не позбавленої запаху*** *рідини.*

В англійській префікс "semi-" перекладається українською як «напів-»; *"semi-fragrant"* у цьому випадку буквально означає *«напівароматний»*. На прагматичному рівні читач оригіналу розуміє, що описується кава або кавовий напій. Судячи з ретельного уникання автором експліцитного використання слова «кава», цей напій не найкращої якості, тобто поганий; можливо, навіть непридатний для вживання. У ЦТ ж слова *«не позбавлена запаху»* гіперболізують закладену автором думку: здається, ніби напій зіпсований або відверто огидний. Це лексична помилка. Ми пропонуємо такий переклад: «*Вона кинула в нього кофейник, повний гарячої, чорної рідини* ***з ледве уловимим ароматом****».*

Приклад 6:

ОН-1: *Whoever can look upon* ***that*** *mother's grief without springing to her relief has a heart of stone.*

ОГ-1 [с. 236]: *Хто бачить горе матері і не поспішає на допомогу, у того кам'яне серце.*

“That” вказує на те, що вже було згадане або відоме [Cambridge Dictionary]. У ДТ згадується конкретна матір – та, яка у цій історії втратила сина. Крім власне порушення денотативної еквівалентності, помилка руйнує закладену автором іронію: в оригіналі бачимо високопарну промову однієї «маленької людини», звернену до іншої «маленької людини». У ЦТ це звучить, ніби абстрактний заклик до дії. Це все – наслідки некоректного звернення перекладача до персонажа оригіналу.

Загалом у цьому оповіданні нами було знайдено 10 помилок: 3 прагматичні, 2 лексичні, 2 некоректні звернення, 1 опущення, 1 фактична та 1 стилістична. Узагальнений варіант аналізу наведено у додатку Б. Наявність такої кількості помилок у співвідношенні до обсягу тексту не дозволяє назвати даний переклад оптимально еквівалентним з точки зору перекладацької критики. З позиції читацької критики, ЦТ сприймається відносно плавно. Перекладач дотримався вимог літературного стилю. Разом із тим, непотрібне опущення та прагматичні помилки переривають плавність читання, порушуючи логіку подій та єдність текстового матеріалу, що не дозволяє оцінити переклад як високоякісний.

2.3 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Last Leaf” (перекладач В. Часник)

Оповідання *“The Last Leaf”* змальовує епізод із життя двох художниць, Джонсі та Сью. Історія, подібно до картин, побудована на контрастах: хвора, слабка, песимістична Джонсі, яка через важкий перебіг пневмонії готується до власної смерті, протиставляється оптимістці Сью, котра робить усе можливе, аби допомогти подрузі одужати; старий Берман, котрий уже багато років чекає натхнення для написання своєї найкращої картини та заробляє на життя позуванням, так само протиставляється Сью – молодій, активній та

наполегливій дівчині, котра готова братися за ілюстрації до журнальних оповідань; непевність лікаря протиставляється впевненості Джонсі. Перекладачеві важливо зберегти всі ці контрасти, оскільки це не лише літературні прийоми, а й засоби характеризації персонажів.

У перекладі В. Часника ці контрасти втрачаються з різних причин. Яскравим прикладом є ігнорування закладеної автором гри слів та опущення важливої інформації.

Приклад 1:

ОН-5: *Why, the doctor told me this morning that your chances for getting well real soon were—let's see exactly what he said—**he said the chances were ten to one! Why, that's almost as good a chance as we have in New York when we ride on the street cars or walk past a new building.***

ОГ-6 [с. 1]: *Адже ще сьогодні лікар говорив мені, що ти скоро одужаєш ... дозволь, як же це він сказав? .. Він сказав, що у тебе **дуже хороші шанси!***

На початку оповідання лікар каже, що на одужання у Джонсі *"...one chance in – let us say, ten" [ОН-5]*. У ЦТ це було перекладено абсолютно правильно: *«У неї один шанс... ну, скажімо, проти десяти»* [ОГ-6, с. 1]. Пізніше у ДТ Сью перетворює ці шанси на *"ten to one"* [ОН-5] – десять проти одного. На текстово-нормативному рівні у перекладі втрачається очевидна гра слів *("ten to one – one to ten"*). Це стилістична помилка. Якщо ми говоримо про прагматичний рівень еквівалентності, то під час читання ДТ у потенційного читача складається в уяві певний образ Сью – оптимістичної дівчини, що бачить у світі лише найкраще, і намагається всіма силами передати власну точку зору Джонсі; зважаючи на невблаганність подруги, Сью вдається до мотивації шляхом доволі приземленого порівняння. Проте у ЦТ дана частина відсутня (що є непотрібним опущенням), і така інформація стає недоступною для читача.

Уривок можна перекласти наступним чином: *«Адже ще сьогодні лікар говорив мені, що ти скоро одужаєш... Дозволь, як же це він сказав?.. Він*

сказав, що твої шанси – ***десять проти одного! Та це ж не гірші шанси, ніж у нас у Нью-Йорку під час поїздки на трамваях або прогулянок біля новобудов****».*

Приклад 2:

ОН-2: *Forty years he had wielded the brush without getting near enough to touch the hem of his Mistress's robe.*

В оригіналі автор дуже витончено, з особливим мистецьким смаком описує Бермана, який уже сорок років не може знайти натхнення для створення шедевру. Ми бачимо героя перфекціоністом, налаштованим на високе мистецтво, і в цьому О. Генрі протиставляє його Сью – дівчині, яка готова заробляти, регулярно малюючи газетні ілюстрації. Проте не менш важливе це речення ще й тому, що в ньому автор зав'язує головний конфлікт твору: призначення Бермана – створити шедевр, який змінить світ. І розв'язується цей конфлікт наприкінці твору, коли читач дізнається, що Берман помер, але його шедевр врятував Джонсі.

Оскільки у перекладі цього речення немає, читач не побачить ані інформації про Бермана (яка дає читачеві естетичну насолоду та створює контраст між Берманом та Сью), ані моменту, коли автор зав'язав ниточку сюжету, що розв'яжеться у традиційній для О. Генрі несподіваній кінцівці. Це ще одне непотрібне опущення з боку перекладача. Речення можна перекласти наступним чином: *«Сорок років тримав він пензля у руці, проте жодного разу не наблизився до своєї Музи настільки, аби торкнутися хоча б краю її мантії».*

Приклад 3:

ОН-5: *He was past sixty and had a Michael Angelo's Moses beard curling down from the head of a satyr along the body of* ***an imp****.*

ОГ-6 [с. 1]: *Йому було вже за шістдесят, і борода, вся в завитках, як у Мойсея Мікеланджело, спускалась у нього з голови сатира на тіло* ***гнома****.*

Тут бачимо некоректний переклад слова *"imp"*, яке означає *«чортеня; бісеня»* [Балла 1996-а, с. 571]. Біс – це релігійний персонаж. В оригіналі,

вкупі з бородою «Мойсея» Мікеланджело (що символізує щось частково святе, частково нечисте) та головою сатира, це створює образ дикої, нелюдської істоти, але разом із тим відсилає до релігійних образів.

У перекладі ж слово *«гном»* викликає хибні асоціації, адже гном – це *«…дух у вигляді потворного бородатого карлика, що нібито жив у надрах землі і охороняв підземні скарби»* [Білодід 1971, с. 98]. Такий варіант, окрім власне некоректного лексичного відповідника (лексична помилка, якої об'єктивно можна було уникнути), нівелює закладені автором релігійні алюзії (стилістична помилка). Один із варіантів перекладу, на наш погляд, міг би звучати так: *«Йому було вже за шістдесят, і борода, вся в завитках, як у Мойсея Мікеланджело, спускалась у нього з голови сатира на тіло* ***чортеняти****».*

Приклад 4:

ОН-5: *Sue found Behrman smelling strongly of juniper berries in his dimly lighted* ***den*** *below.*

ОГ-6 [с. 1]: *Сью застала Бермана, що сильно відгонив ялівцевою наливкою, в його напівтемній* ***комірчині*** *нижнього поверху.*

Перекладач використав один із транслятивних аналогів слова *"den"* – *«комірка»* [Балла 1996-а, с. 279]. Проте існують і інші варіанти: *«лігво», «барліг», «нора», «схованка»,* і навіть *«затишна невелика кімната, робочий кабінет»* [Балла 1996-а, с. 279]. Як було зазначено вище, Бермана зображують не як людину, а як дику істоту, і в оригіналі О. Генрі користується багатозначністю слова *"den"*, щоб описати і комірчину, і лігво «звіра». В українській мові такої можливості немає, тому потрібно обрати щось одне: або *«комірчину»* або *«лігво»*. Ми вважаємо, що задля доповнення образу Бермана доречніше було перекласти *"den"* саме як *«лігво»*, і що дібравши відповідник *«комірчина»*, перекладач припустився лексичної помилки. Пропонуємо такий варіант перекладу речення: *«Сью застала Бермана, що сильно відгонив ялівцевою наливкою, в його напівтемному* ***лігві*** *на нижньому поверсі».*

Приклад 5:

ОН-5: ***“Vass!”*** *he cried. “**Is dere people in de world mit der foolishness to die because leafs dey drop off from a confounded vine?** ...”*

ОГ-6 [с. 1]: *Що! — кричав він. — Чи можлива така дурість — помирати від того, що **листя падають** з анафемського плюща!*

Акцент не можна ігнорувати, адже він відіграє важливу роль у створенні образа персонажа, показує, що він «чужий» у світі цієї історії. Отже, тут перекладач припустився прагматичної помилки. Ми бачимо два варіанти її уникнення. Перший – передати акцент через слова персонажа, як і було задумано в оригіналі: *«**Васс!** — кричав він. — **Чи мошшлівий така дуріст — помирати від того, шчо листя падає з анафемського плюшшча!**»* Другий – компенсувати акцент через слова автора: *«Що! — **кричав він із німецьким акцентом**. — Чи можлива така дурість — помирати від того, що листя падає з анафемського плюща!»*

Крім того, у ЦТ помічаємо трансференційоване використання слова *«листя»* у множині, що є морфологічною помилкою.

Приклад 6:

ОН-5: *Old Behrman was a painter who lived **on the ground floor** beneath them.*

ОГ-6 [с. 1]: *Старий Берман був художник, який жив **у нижньому поверсі** під їх студією.*

Тут бачимо невластиву українській мові конструкцію «у нижньому поверсі». Це синтаксична помилка. Ми пропонуємо такий варіант: «*Старий Берман був художник, який жив **на** нижньому поверсі під їхньою студією*».

Приклад 7:

ОН-5: *When the last one falls I **must go, too.***

ОГ-6 [с. 1]: *Коли впаде останній лист, мені теж **треба відходити.***

“Must” – «модальне дієслово, що виражає повинність, зобов'язання» [Балла 1996-а, с. 751]. *“Must go”* означає, що Джонсі повинна буде відійти в

інший світ. Перекладач припустився модальної помилки. Можна перекласти це речення наступним чином: *«Коли впаде останній лист,* ***відійду*** *і я».*

Приклад 8:

ОН-5: *"Oh, I never heard of such nonsense,"* ***complained Sue, with magnificent scorn.*** *"What have old ivy* ***leaves*** *to do with your getting well?*

ОГ-6 [с. 1]: *Перший раз чую таку дурість! —* ***з прекрасним зіграним презирством*** *відпарирувала Сью. — Яке відношення можуть мати* ***листя*** *на старому драному плющі до того, що ти одужаєш?*

Тут бачимо невластиву українській мові фразу *«з прекрасним зіграним презирством»* (синтаксична помилка) і повторне трансференційоване використання слова *«листя»* у множині (морфолого-синтаксична помилка). Ці помилки можна виправити, переклавши речення так: *«Перший раз чую таку дурість! — відпарирувала Сью з* ***відмінно зіграним презирством****. — Яке відношення* ***може мати листя*** *на старому драному плющі до того, що ти одужаєш?»*

Загалом у цьому оповіданні нами було знайдено 12 помилок: 2 лексичні, 2 синтаксичні, 2 опущення, 2 стилістичні, 1 прагматична, 1 морфологічна, 1 морфолого-синтаксична, 1 модальна. Узагальнений варіант аналізу наведено у додатку В. Наявність такої кількості помилок у співвідношенні до обсягу тексту не дозволяє назвати даний переклад оптимально еквівалентним з точки зору перекладацької критики. З позиції читача, ЦТ не сприймається плавно: наявність невластивих українській мові конструкцій, специфічний добір лексики, опущення важливої інформації (та, як наслідок, втрата логічного зв'язку між частинами оповідання й недостатнє розкриття характерів героїв) – усе це негативно впливає на сприйняття. Відтак можна дійти висновку, що даний переклад зроблений неякісно.

2.4 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Gift of the Magi” (перекладач Ю. Іванов)

“The Gift of the Magi” є одним з найвідоміших оповідань О. Генрі. У ньому змальовано історію двох закоханих, які жертвують найціннішим задля одне одного. Біблійні алюзії, виразні епітети та метафори, а також яскраві ідіоми органічно вплітаються в сюжетну канву, доповнюють образи головних героїв та формують атмосферу твору. Для якісного перекладу даного оповідання перекладачеві важливо звернути увагу на ці елементи та виконати переклад таким чином, аби читач зміг отримати таке ж враження, як від читання оригіналу за умови розуміння ДМ.

У даному тексті, однак, більшість помилок пов’язана саме з невдалим добором стилістичних засобів та перекладом ідіом. Яскравий приклад цього бачимо на початку оповідання.

Приклад 1:

ОН-4: *Pennies saved one and two at a time by **bulldozing** the grocer and the vegetable man and the butcher until **one's cheeks burned** with the silent imputation of parsimony that such close dealing implied.*

ОГ-2 [с. 227]: *Вона **відвойовувала** кожну монетку, торгуючись із бакалійником, зеленярем, м'ясником так запекло, що аж **вуха палали** від мовчазного осуду її скупості, викликаної надмірною ощадливістю.*

“Bulldoze” означає *«примушувати когось щось робити, хоча вони цього можуть не хотіти»* [Cambridge Dictionary]. В англійській мові у цьому слові присутній відтінок тиску. Як бачимо, у перекладі оригінальне значення слова *“bulldozing”* було втрачено; це, відповідно до класифікації Ґ. Гансен, лексична помилка. Ми вважаємо, що більш точно слово можна перекласти як *«вичавлювати»*.

Одночасно з тим перекладач припустився ідіоматичної помилки, перетворивши *“one’s cheeks burned”* на *«аж вуха палали»*. Такий варіант, хоч

і є більш відомим українському читачеві, автоматично зчитуватиметься ним як прояв сорому, оскільки «вуха палають» у того, хто відчуває провину. Жодних свідчень на користь цього у ДТ немає.

Виправити цю помилку можна двома шляхами. Перший – узагальнити *"one's cheeks burned"*, перетворивши це на *«обличчя заливалось пунцем»*. Другий, якого ми дотримуємося в даному випадку – вдатися до калькування «аж щоки палали»: *«Вона **вичавлювала** кожну монетку із бакалійника, зеленяра, м'ясника так запекло, що аж **щоки палали** від мовчазного осуду її скупості, викликаної надмірною ощадливістю».*

Приклад 2:

ОН-4: *When Della reached home her **intoxication** gave way a little to prudence and reason.*

ОГ-2 [с. 230]: *Коли Делла повернулася додому, її **захоплення** трохи вщухло, натомість з'явилися передбачливість та розсудливість.*

Тут бачимо не зовсім точний переклад слова *"intoxication"*, яке в англійській означає *«почуття щастя, радості, і певну відсутність контролю»* [Cambridge Dictionary]. В українській мові дібране перекладачем слово *«захоплюватися»* означає *«бути в радісно-піднесеному стані задоволення, замилування і т. ін. ким-, чим-небудь»* [Білодід 1972, с. 329], що передає лише фракцію значення слова *"intoxication"*, а отже, це порушення конотативної еквівалентності і лексична помилка. Ми пропонуємо відповідник *«хмільна радість»* і такий переклад: *«Коли Делла повернулася додому, її **хмільна радість** трохи вщухла, натомість з'явилися передбачливість та розсудливість».*

Приклад 3:

ОН-4: *Which instigates the moral reflection that life is made up of **sobs, sniffles, and smiles**, with **sniffles** predominating.*

ОГ-2 [с. 227]: *З цього маємо дійти повчального висновку, що життя складається з **сліз, зітхань, усмішок**, причому **зітхання** переважають.*

У даному реченні у ДТ використано яскраву ономатопею, яка покликана створити комічний ефект: “sobs” означає «ридання, схлипування» [Балла 1996-б, с. 389], *“sniffles” – «сопіння, шморгання носом»* [Балла 1996-б, с. 385]. Використання цих слів створює ефект несподіванки: читач не очікує, що у пафосному на перший погляд висновку може раптово трапитися просторічне *“sniffles”* або власне й саме слово *“sobs”* (адже О. Генрі міг використати і щось простіше – скажімо, *“cries”* або *“tears”*). Тут простежується авторське «Я» письменника: О. Генрі бере на себе роль «великого розрадника», і навіть у такий драматичний момент послаблює трагізм ситуації жартівливим, несерйозним формулюванням, яке при цьому не втрачає філософської глибини.

У ЦТ цю ономатопею було втрачено, що ми вважаємо стилістичною помилкою. Пропонуємо такий варінт перекладу: *«Звідси мораль: життя складається із* ***рюмсань, сякань та посмішок****, причому* ***сякання*** *переважають».*

Приклад 4:

ОН-4: ***On went*** *her old brown jacket;* ***on went*** *her old brown hat.*

ОГ-2 [с. 229]: *Мерщій* ***наділи*** *старенький коричневий жакет і старенький коричневий капелюшок!*

Тут бачимо немотивовану зміну часу у ЦТ: дієслово *«надіти»* використано в інфінітивній формі. В оригіналі автор дотримується описів у минулому часі, і немотивована зміна часу дієслів в оригіналі одразу кинулася б в око потенційному читачеві як вияв непрофесіоналізму з боку автора. Отже, перекладачеві варто було, як і авторові, поставити дієслова у цьому реченні у форму минулого часу: *«наділа»* або *«натягнула»*.

Разом із тим, у перекладі втрачено повторення *“on went… on went…”* (стилістична помилка); його можна зберегти, переклавши речення так: ***«Швидко, швидко натягнула*** *вона старий коричневий жакет;* ***швидко начепила*** *старенький коричневий капелюх».*

Приклад 5:

ОН-4: *“**Maybe the hairs of my head were numbered**,” she went on with sudden serious sweetness, “but nobody could ever count my love for you”.*

ОГ-2 [с. 232]: ***Можливо, волосся на моїй голові і можна було б перелічити**, — в її голосі раптом прозвучала глибока ніжність, — але ніхто й ніколи не зможе виміряти мою любов до тебе!*

У даному уривку автор відсилає до біблійної історії (Лк. 12:7, переклад І. Огієнка [Огієнко 1962]): *«Але навіть волосся вам на голові пораховане все. Не бійтесь: вартніші ви за багатьох горобців!»*. Загалом Лк 12 присвячено закликам Ісуса до вірності та нагадуванню, що Господь дбає навіть про найменших (не лише людей, а навіть горобців). Тобто, через цю алюзію О. Генрі, по-перше, виявляє традиційну симпатію до «маленької людини», а по-друге, створює гру слів: адже волосся Делли буквально було пораховане (продане) задля отримання грошей на покупку ланцюжка для Джима. Отже, втрата алюзії для перекладу є стилістичною помилкою. Уникнути її можна, переклавши речення так: *«Може, **було мені вже волосся пораховане**, — раптом голос її сповнився глибокої ніжності, — але ніхто й ніколи не зможе виміряти мою любов до тебе!»*, – а посилання на переклад та відповідний вірш надати у примітках.

Загалом в оповіданні нами знайдено 7 помилок: 3 стилістичні, 2 лексичні, 1 ідіоматична і 1 часова. Узагальнений варіант аналізу наведено у додатку Г. Наявність такої кількості помилок у співвідношенні до обсягу тексту не дозволяє назвати даний переклад оптимально еквівалентним з точки зору перекладацької критики. З позиції читацької критики, ЦТ сприймається відносно плавно. Перекладач дотримався вимог літературного стилю. Досліджуваний переклад потенційно може досягти критеріїв оптимальної еквівалентності за умови перевидання тексту із виправленням помилок.

2.5 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Little Speck in Garnered Fruit” (перекладачка М. Рябова)

В оповіданні *“Little Speck in Garnered Fruit”* ідеться про спортсмена Кіда, який готовий на все, аби задовольнити найменшу примху своєї коханої. Образ головного героя доповнює його манера говорити: мова Кіда сповнена лексики та ідіоматичних конструкцій, пов’язаних зі спортом. Отже, перекладачеві потрібно звернути на це увагу та дібрати максимально точні відповідники. Крім того, у тексті трапляються алюзії та метафори, які також важливо перекласти правильно.

Приклад 1:

ОН-2: *Neither of them had ever seen* ***a yellow primrose by the river's brim****; but if such a sight had met their eyes at that time it would have seemed like - well,* ***whatever the poet expected the right kind of people to see in it besides a primrose.***

ОГ-7 [с. 406]: *Ніхто з них ніколи* ***не бачив первоцвіту на березі річки****, і якби вони побачили його під той час, то він здався б їм чимось –* ***ну ви ж розумієте, чим може здатися звичайнісінький первоцвіт людям в їхньому становищі.***

Спочатку розглянемо першу частину речення. У ній автор відсилає до поеми В. Вордсворта «Пітер Белл»: *“In vain, through every changeful year, / Did Nature lead him as before; / A primrose by a river's brim / A yellow primrose was to him, / And it was nothing more”* [Wordsworth 1819]. З огляду на те, що поезія не перекладена українською, і перекладачка опустила у зазначеному нами реченні слово *“yellow”*, шанси українських читачів зрозуміти алюзію дуже низькі. Ми пропонуємо перекласти цю частину як є: *«жовтий первоцвіт на березі ріки»*. У другій частині речення смислові акценти зрушено відносно оригінальних. Так, у *“whatever the poet expected the right kind of people to see in it besides a primrose”* бачимо іронію стосовно поета, який побачив символізм у первоцвіті, та його читачів-романтиків, які схильні

шукати глибокі сенси у звичних речах. За допомогою цієї частини автор налаштовує читача на світобачення Кіда – героя, що робить усе задля коханої, але при цьому не схильний до філософських роздумів та романтики. В українському перекладі друга частина речення перетворюється на іронію відносно закоханих, причому з акцентом саме на їхнє змінене світосприйняття; відтак читачеві транслюється значення, закладене В. Вордсвортом, а не О. Генрі. Ми вважаємо це стилістичною помилкою у ЦТ.

Можливий вихід – перекласти алюзію максимально близько до ДТ та зберегти оригінальні акценти в іронії: *«Ніхто з них ніколи не бачив **жовтого** первоцвіту на березі ріки, і якби вони побачили його під той час, то він здався б їм чимось… **Ну, чимось таким, що, на думку поета, мали б побачити в ньому деякі особи – крім власне первоцвіту**».*

Приклад 2:

ОН-2: *Love, when it is ours, is the other name for self-abnegation and sacrifice. When it belongs **to people across the airshaft** it means arrogance and self-conceit.*

ОГ-7 [с. 406]: *Кохання, коли кохають нас, здається нам сповненим самозречення і готовності до жертв, але нехай **хто інший** здумає так розуміти це почуття до себе, ми називаємо це зарозумілістю і пихатістю.*

Тут перекладачка вдалася до непотрібної генералізації: *“people across the airshaft”* – це не просто хтось інший, а сусіди по сходовому майданчику. Під формулюванням *«хто інший»* ми розуміємо різних людей, причому радше чужих, а от *«сусіди по сходовому майданчику»* – це люди, що фізично живуть поруч, а отже, на інтуїтивному рівні сприймаються читачем як близькі. Отже, перекладачка припустилася лексичної помилки. Але ця помилка тягне за собою ще й стилістичну: беручи до уваги особливості творів О. Генрі, можемо дійти висновку, що за *“people across the airshaft”* сховано іронію відносно біблійного послання з Матв. 19:19 (пер. І. Огієнка [Огієнко 1962]): *«Люби свого ближнього, як самого себе».*

Отже, це речення можна перекласти так: *«Кохання, коли кохають нас, здається нам сповненим самозречення і готовності до жертв, але нехай* ***хто з сусідів по сходовому майданчику*** *здумає так розуміти це почуття до себе, ми називаємо це зарозумілістю і пихатістю».*

Велику долю у досліджуваному тексті складають помилки, що стосуються некоректного перекладу спортивної лексики та ідіом, пов'язаних зі спортом.

Приклад 3:

ОН-2: *Much obliged, Cal. It's a peach proposition* ***right from the ring of the gong.***

ОГ-7 [с. 407]: *Дуже вдячний тобі, Коле, але тут* ***хоч лусни****, а треба саме персика добути.*

В оригіналі герой мислить спортивними категоріями, що є одним зі способів характеризації персонажа – а отже, усю термінологію в перекладі потрібно зберегти. Оскільки перекладачка цього не зробила, тут уже можна зарахувати стилістичну помилку. Крім того, *"ring of the gong"* (дзвін гонгу) звучить перед боксерськими матчами і сигналізує про початок бою; отже, Кід шукає персик для коханої не через високі почуття, а лише тому, що вважає це черговим завданням, матчем, який він не має права програти. Отже, у перекладі це ще й ідіоматична помилка. Ми вважаємо, що при перекладі доцільно вдатися до калькування: *«Дуже вдячний тобі, Коле, але* ***разом із дзвоном гонгу*** *пролунало саме слово "персики"».*

Приклад 4:

ОН-2: *"Listen to me. Are there any peaches in this layout? If there ain't I'll have to* ***throw up the sponge****".*

ОГ-7 [с. 410]: *Слухай. У тебе є персики? Якщо немає, –* ***я пропав****.*

Аналогічну проблему бачимо в цьому реченні. Хоча ідіому формально перекладено правильно (*"throw up the towel (sponge)"* означає *«визнати поразку»* [Dictionary.com]), тут краще було вдатися до калькування, і далі ми пояснимо, чому.

В оригіналі Кід допомагає поліцейським здійснити рейд на підпільне казино, і після перемоги над менеджером героєві – хоч про це й не говориться відкрито – спадає на думку пошукати персики саме тут. Для сучасників О. Генрі це не видалося б чимось дивним, адже у гральних домах часто можна було знайти дорогі або екзотичні ласощі – а для персиків, згідно з сюжетом, сезон іще не настав. Гральний дім стає фінальною точкою пошуків для Кіда та кульмінаційним моментом для читача. На користь цього, власне, і свідчить використання автором ідіоми *"throw up the sponge"*. Але з огляду на те, що вона звучить не з вуст оповідача, а з вуст Кіда (який, як було зазначено вище, мислить спортивними категоріями), варто зважати на її походження: мочалку (або рушник) кидав на ринг переможений спортсмен або його секундант, аби визнати поразку та витерти обличчя після бою [Dictionary.com]. Тобто те, що читач може сприйняти як ідіому, варто розуміти буквально, інакше втратиться і гра слів, заснована на подвійному значенні ідіоми, і визначальна риса персонажа – його суто спортивне мислення. Отже, у наведеному нами прикладі знов присутні одночасно й ідіоматична, і стилістична помилка, і так само, як у попередньому випадку, ми вважаємо за доцільне вдатися до калькування: *«Якщо немає – **можна кидати рушник на ринг**».*

Приклад 5:

ОН-2: *Being in the **heavyweight class** he cast himself joyfully upon his slighter enemy, and they rolled down a flight of stairs in each other's arms.*

ОГ-7 [с. 409]: *Належачи, **як і Кід**, до **категорії важких**, він з радістю кинувся на слабшого на вигляд супротивника, і обидва, злившися в міцних обіймах, покотилися вниз по сходах.*

Тут бачимо одразу три помилки: ідіоматичну, фактичну та прагматичну. Ідіоматична помилка полягає у некоректному перекладі спортивного терміну *"heavyweight class"*, що означає *«категорія важковаговиків»* (а не *«категорія важких»*), фактична – у віднесенні *Кіда* до цієї категорії, адже у згаданому нами реченні автор говорить про Денвера Діка. Попередньо у

тексті двічі згадується, що Кід – середньоваговик. Перший раз – на початку оповідання: *"There was no **welter-weight** from London to the Southern Cross that could stand up four hours — no; four rounds — with her bridegroom"* [ОН-2]. Другий – в середині: *"A champion **welter-weight** not find a peach?"* [ibid.] Перекладачка повинна була звернути увагу на ці речення і зрозуміти, що називати Кіда важковаговиком неправильно.

Тут же бачимо прагматичну помилку: у ДТ в описі Денвера Діка взагалі немає згадки про Кіда, отже, перекладачка некоректно інтерпретувала комунікативну ситуацію. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«Належачи до **категорії важкожаговиків**, він з радістю кинувся на слабшого на вигляд супротивника, і обидва, зливши в міцних обіймах, покотилися вниз по сходах».*

Приклад 6:

ОН-2: *And now he **stood** by her chair and **laid** the peach in her hand.*

ОГ-7 [с. 411]: *І ось він **стоїть** біля неї і **кладе** їй у руку персика.*

Тут помічаємо 2 помилки часу. Оскільки попередньо усі дієслова оригіналу було використано в минулому часі, дане речення при перекладі не повинно становити виключення. Відтак, пропонуємо варіант: *«І тепер він **стояв** біля її стільця, **вкладаючи** їй у руку персик».*

Загалом у даному тексті нами було знайдено 13 помилок: 4 стилістичні, 1 лексична, 2 часові, 1 прагматична, 1 фактична, 3 ідіоматичні і 1 опущення. Узагальнений варіант наведено у додатку Д. Наявність такої кількості помилок у співвідношенні до обсягу тексту не дозволяє назвати даний переклад оптимально еквівалентним з точки зору перекладацької критики. З позиції читацької критики, ЦТ сприймається плавно, проте наявність фактичних помилок, некоректна передача авторської іронії й часові помилки заважають розумінню подій. Відтак ЦТ не відповідає критеріям оптимальної еквівалентності.

2.6 Аналіз помилок у перекладі оповідання “Tobin’s Palm” (перекладач Ю. Іванов)

“Tobin’s Palm” змальовує історію Даніеля Тобіна – чоловіка, схильного вірити у долю. Пристрасть до забобонів приводить героя до мадам Зозо – хіромантки, яка називає Даніелю знаки, що ознаменують розв’язання його проблем.

Цього разу оповідачем стає Джон Мелоун – друг Тобіна, чия жива, яскрава мова створює особливий ефект: робить Джона посередником між читачем – активним учасником подій, «третім другом» в історії – і текстом. Посилює цей ефект і постійна зміна часу дії: іноді оповідач говорить у минулому часі, дещо відсторонюючись від того, що відбувається, а іноді, в кульмінаційні моменти – у теперішньому.

У цьому оповіданні важливо було зберегти іронію, – визначальну рису творів О. Генрі, – а також звернути особливу увагу на зміну часу й термінологію, якою послуговуються герої (Джон періодично використовує судову лексику, Фріденхаусман говорить про друкарські плани, а мадам Зозо активно оперує термінами хіромантії). Нижче ми розглянемо, чи вдалося перекладачеві виконати це завдання.

Приклад 1:

ОН-7: *So I **gets him down** a side way on a board walk where the attractions were some less violent. At a little six by eight stall Tobin **halts**, with a more human look in his eye.*

ОГ-3 [с. 219]: *Тоді я **повів** його на одну з бічних алей, де атракціони були трохи менш настирливими. Біля невеличкого, шість на вісім футів, балагана Тобін **зупинився** і щось людське **з’явилось** у його погляді.*

Помилки часу трапляються у перекладі відносно регулярно. У цьому прикладі помічаємо, що оповідач в оригіналі говорить у теперішньому часі, а перекладач дотримується минулого. Виділені нами слова демонструють, що

перекладач припустився трьох часових помилок. Пропонуємо такий варіант перекладу: «*Тоді я **веду** його на одну з бічних алей, де атракціони трохи менш настирливі. Біля невеличкого, шість на вісім футів, балагана Тобін **зупиняється** і щось людське **з'являється** у його погляді».*

Приклад 2:

ОН-7: *Tobin **hammers** his neck, and the women **squeal**, and by presence of mind I drag the little man out of the way before the police comes.*

ОГ-3 [с. 221]: *Тобін **вдарив** його по шиї, жінки **заверещали**, і мені **довелось** витягати його з натовпу, поки не з'явилась поліція.*

Аналогічну ситуацію бачимо тут: в оригіналі речення написане у теперішньому часі, у перекладі – в минулому. Так само тут є три помилки часу. Пропонуємо такий варіант перекладу: «*Тобін **б'є** його по шиї, жінки **верещать**, і мені **доводиться** витягати його з натовпу, поки не з'явилась поліція».*

Приклад 3:

ОН-7: *He **went** straight up to the man, and I **went** with him.*

ОГ-3 [с. 223]: *Він **підходить** прямо до цього чоловіка, і я разом з ним.*

Тут бачимо вже протилежну ситуацію: в оригіналі використано минулий час, у перекладі – теперішній. З огляду на використання одного дієслова, а не двох, як це було в оригіналі, ми зараховуємо це як одну помилку часу, а не дві. Пропонуємо такий варіант перекладу: «*Він **підійшов** прямо до цього чоловіка, і я разом з ним».*

Чому ми звертаємо на це увагу? Як зазначалося вище, оповідачем новели виступає не автор, а персонаж, який у кульмінаційні моменти починає говорити про події так, ніби вони відбуваються просто зараз, а отже, зміна часових форм з боку ДТ цілком мотивована і слугує одним із засобів характеризації та створення саспенсу.

Приклад 4:

ОН-7: *...**for there was** four dollars between us, and Tobin had need of distractions. **For there was** Katie Mahorner, his sweetheart…*

ОГ-3 [с. 219]: *У нас було чотири долари на двох, а Тобіну треба було розвіятись. Його кохана Кеті Магорнер…*

Повтори – один з багатьох засобів, котрі О. Генрі регулярно використовує у своїх творах, як-от у *"The Gift of the Magi"* та *"Between Rounds"*, що було проаналізовано раніше. Безпричинно прибрати повтор означає позбавити текст ключових особливостей авторського стилю – а отже, припуститися прагматичної та стилістичної помилки, порушуючи, відповідно до класифікації В. Коллера, рівні жанрово-стильової та прагматичної еквівалентності. Крім того, використання повторів конкретно у цьому випадку показує несерйозність Джона, слугуючи засобом його характеризації. У підсумку можемо сказати, що перекладач тут вдався до непотрібного опущення. Способом розв'язання цієї проблеми є переклад зі збереженням повтору: *«**Бо було у нас** чотири долари на двох, а Тобіну треба було розвіятись. **Бо була у нього** Кеті Магорнер…»*

Приклад 5:

ОН-7: *…a fine cottage and pig* ***on the Bog Shannaugh.***

ОГ-3 [с. 219]: *…спадщини, що складалась з маленького будиночка і одної свині.*

Тут знову бачимо опущення: у перекладі топонім *Bog Shannaugh* зникає. Це тягне за собою стилістичну помилку, адже втрачається закладена автором іронія: *Bog Shannaugh* – явно не центр цивілізації, та й сама спадщина – одна свиня – не вказує на великі багатства, особливо за тогочасними мірками. Ми пропонуємо такий варіант: «*…спадщини на **Боґ Шонно**, що складалася з маленького будиночка і одної свині».*

Приклад 6:

ОН-7: *She lifts Tobin's hand, which is own brother to the hoof of a drayhorse, and examines it to see* ***whether 'tis a stone in the frog or*** *a cast shoe he has come for.*

ОГ-3 [с. 220]: *Вона піднімає його руку — рідну сестру копита ломової коняки — і дивиться, чи не прийшов він бува за підковою.*

Тут знову помічаємо опущення. *“A stone in the frog”*, імовірно, відсилає до ропухового каменю (toadstone) – міфічного каменю, що мав протиотруйні властивості [Dictionary.com]. У даному реченні *“a stone in the frog”* протиставляється *“a cast shoe”*. Ця антитеза покликана підсилити комічний ефект: протягом усієї новели долоня Тобіна неодноразово порівнюється з копитом, а тут ще й магічний, містичний предмет порівнюється з предметом побутовим. Отже, це також і стилістична помилка. Варіантом перекладу може бути: *«Вона піднімає його руку — рідну сестру копита ломової коняки — і дивиться, **чи то по камінь ропуховий він прийшов**, чи по підкову».*

Приклад 7:

ОН-7: *...**two hundred dollars**, her own savings, and one hundred dollars from the sale of Tobin's inherited estate.*

ОГ-3 [с. 219]: *При ній були **сотня доларів** власних заощаджень і сотня виручена від продажу Тобінової спадщини.*

У цьому уривку обговорюються «заощадження» Кеті Магорнер. В оригіналі така велика за тогочасними мірками сума – 200 доларів (ще й удвічі більша, наж у Тобіна), вкупі з вартістю продажу котеджу, а також з урахуванням розв’язки твору (коли виявляється, що Кеті не просто зникла, а втекла з грошима) працюють як передбачення: автор уже дає читачеві зрозуміти, що Кеті – шахрайка, яка, імовірно, часто тікає, щойно отримує гроші від продажу нерухомості. Оскільки у ЦТ двісті доларів перетворюються на сотню без жодних об’єктивних причин, у читача такої асоціації не виникає. Отже, це фактична помилка у ЦТ. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: «*При ній були **дві сотні доларів** власних заощаджень і сотня виручена від продажу Тобінової спадщини*».

Приклад 8:

ОН-7: ***The mound of Venus — or is that a stone bruise?***

ОГ-3 [с. 220]: ***Гора Венери, чи, може, це просто синець від каменя…***

Тут мадам Зозо розглядає Тобінову долоню і бачить "*the mound of Venus"* – пагорб Венери, ділянку руки, добре знайому хіромантам. Гора Венери – це міфічна назва, яка не має жодного стосунку до читання долі по руці. Отже, це фактична помилка.

Крім того, *"stone bruise"* – це збірна назва болів у ступні, що відчуваються, наче камінець у взутті [Frothingham 2018]. Таким чином автор оригіналу переформульовує жарт про долоню-копито, який уже звучав з його вуст (приклад 6). Змінити цю алюзію означає припуститися стилістичної помилки. До того ж варіант, наведений у ЦТ, спотворює зміст речення: стає незрозуміло, до чого тут взагалі синець від каменю. Отже, це ще й прагматична помилка.

З огляду на відсутність прямого еквіваленту в українській мові, задля збереження жарту та смислу вважаємо доцільним замінити *"stone bruise"* найближчим природним еквівалентом – *«п'яткова шпора»*. Виправлене речення може звучати так: *«Пагорб Венери — чи, може, це* ***п'яткова шпора?»***

Приклад 9:

ОН-7: *On the boat going back, when the man calls "Who wants the good-looking waiter?" Tobin* ***tried to plead guilty****, feeling the desire to blow the foam off a crock of suds, but when he felt in his pocket he found himself* ***discharged for lack of evidence****.*

ОГ-3 [с. 221]: *Ми повертались пароплавом і коли почули оклик "Кому потрібні послуги офіціанта?", Тобін* ***спробував відгукнутися****, відчуваючи бажання вихилити кухоль пива, але, обмацавши кишені,* ***з'ясував, що вони порожні****.*

"Tried to plead guilty" («намагався визнати провину») та *"discharged for the lack of evidence" («виправданий за браком доказів»)* відсилають до судової лексики, що напряму пов'язує твір із біографією Вільяма Сідні Портера. Видозміна зазначених вище фраз позбавляє оповідання впливу авторського «Я» О. Генрі та не дозволяє повною мірою насолодитися прочитаним. Отже,

варіанти перекладу, наведені у ЦТ, є двома лексичними помилками. До того ж, використання судової лексики у невластивому їй контексті – це черговий приклад іронії у ДТ, яку невдалий переклад нівелює. Отже, це ще й дві стилістичні помилки. Ми пропонуємо перекласти це речення, враховуючи все вищесказане: *«Ми повертались пароплавом і коли почули оклик "Кому потрібні послуги офіціанта?", Тобін* ***спробував визнати провину****, відчуваючи бажання вихилити кухоль пива, але, обмацавши кишені,* ***був виправданий за браком доказів»***.

Приклад 10:

ОН-7: *And now since I cannot conceive that ye would hold a spelling bee upon the street corner, will ye name some reasonable excuse for being* ***at large****?*

ОГ-З [с. 223]: *А тепер, оскільки я ще не зрозумів, нащо вам було скликати нараду з питань правопису на розі вулиці, можливо, ви наведете якісь розумні виправдання вашої* ***вільної поведінки***.

“Be at large” – це ідіома, за допомогою якої описують злочинців, що втекли із в’язниці [Cambridge Dictionary]. Знов-таки, бачимо судову лексику у невластивому контексті, а також імовірну відсилку до біографії О. Генрі. Невдалий переклад спричиняє ідіоматичну і стилістичну помилки одночасно. Ми пропонуємо найближчий природний еквівалент: *«… можливо, ви наведете якісь розумні виправдання* ***цьому злочину?»***

Приклад 11:

ОН-7: *The man takes out his segar and* ***passes the compliments, sociable.***

ОГ-З [с. 223]: *Чоловік виймає з рота сигару і* ***видавлює з себе дружнє привітання***.

В оригіналі бачимо, що чоловік поводиться дружньо, по-товариськи; у перекладі він *«видавлює з себе»* дружнє привітання – ніби він незадоволений спілкуванням і вимушено підтримує діалог. Це прагматична помилка. Ми пропонуємо такий варіант: *«Чоловік виймає з рота сигару і* ***відповідає дружнім компліментом****»*.

Приклад 12:

ОН-7: *“Do,” says Tobin,* ***leaning against*** *his sleeve.*

ОГ-3 [с. 224]: *Ідіть собі — каже Тобін,* ***погладжуючи*** *його рукав.*

“To lean against” означає *«сидіти або стояти, торкаючись частиною тіла чогось як опори»* [Cambridge Dictionary]. Дія, яку описує О. Генрі – це не прогладжування рукава, як було зазначено в перекладі, а спирання на щось. Погладжувати рукав можна і при прощанні, відпускаючи людину. Але коли людина усім тулубом притуляється до чийогось рукава, як показано в оригіналі, це вказує на дуже явне небажання відпускати співрозмовника, і свідчення цьому читач побачить далі у тексті. На цьому будується і комізм ситуації: слова Тобіна розходяться з мовою його тіла. До того ж, у словнику можна знайти інші варіанти перекладу українською: *«спиратися», «прихилятися», «притулятися»* [Балла 1996-а, с. 660].

Отже, неправильний добір лексичного відповідника для передачі змісту речення – це явна лексична помилка з боку ЦТ. Зміна враження від читання, перекривлення суті невербальної взаємодії – це прагматична помилка. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«Ідіть собі — каже Тобін,* ***тулячись до*** *його рукава».*

Приклад 13:

ОН-7: *He was apt, when pushed so close by hard luck, to kick the best dressed man he could see, and* ***try to take command of the boat.***

ОГ-3 [с. 221]: *У таких випадках у нього звичайно з’являлось бажання побити того з присутніх, хто був найкраще одягнений,* ***а зараз він міг би навіть спробувати захопити команду над пароплавом.***

Тут у ДТ говориться про загальний випадок, а у ЦТ він перетворюється на частковий. Варіантами перекладу слова *“apt”* є *«схильний; ймовірний, можливий»* [Балла 1996-а, с. 70]. Отже, Тобін лише *схильний* до побиття найкраще одягнених чоловіків *і* спроб захопити пароплав (на що вказує сполучник *“and”* в оригінальному реченні, ігнорування чого є логіко-семантичною помилкою). Це не означає, що *зараз* Тобін міг би спробувати захопити корабель. Отже, це прагматична помилка. Один із варіантів

перекладу речення може звучати так: *«У таких випадках у нього звичайно з'являлось бажання побити того з присутніх, хто був найкраще одягнений,* ***і спробувати захопити команду над пароплавом****».*

Приклад 14:

ОН-7: *'Tis easy to be a friend to the prosperous, for* ***it pays;*** *tis not hard to be a friend to the poor, for ye get puffed up by gratitude and* ***have your picture printed standing in front of a tenement with a scuttle of coal and an orphan in each hand.***

ОГ-З [с. 225]: *Легко бути другом багатого, бо* ***він платить****; неважко бути і другом бідного, бо тоді ви від подяк стаєте гордовитим* ***і ваші портрети, на яких ви зображені сиротою і з відром вугілля у кожній руці, всюди друкують».***

По-перше, *"it pays"* означає не те, що багатий друг платить, а що сама дружба окупається (займенник *"it"* дуже рідко використовується відносно людей). Відповідно до класифікації Ґ. Гансен, це некоректне звернення до ситуації. По-друге, тут ідеться про те, що гордовитих багачів зображують із сиротами у кожній руці – алюзія на меценатів, що прикидаються щедрими лише заради фотографій і статей у газетах. Аж ніяк самих багачів не зображають сиротами з відрами вугілля. Отже, це і фактична помилка (порушення денотативної еквівалентності), і стилістична (зруйновано алюзію та іронію, закладені автором), і прагматична (постає питання: чому гордовитих людей взагалі зображають сиротами?). Одним із варіантів перекладу речення може бути такий: *«Легко бути другом багатого, бо* ***це окупається****; неважко бути і другом бідного, бо тоді ви від подяк стаєте гордовитим,* ***і ваші портрети, на яких ви зображені перед багатоквартирним будинком, з цеберком вугілля та сиротою на кожній руці,*** *всюди друкують».*

Приклад 15:

ОН-7: ***I*** *came near* ***being found*** *unworthy.*

ОГ-З [с. 225]: *Мені здавалося, що* ***ви*** *не варті уваги.*

Тут помічаємо некоректне звернення перекладача до комунікативної ситуації. В оригіналі фраза належить Фріденхаусману, який говорить про себе, на що вказує "*I* came". Тобто, персонаж вважає себе абсолютно звичайною, непримітною людиною. Зсув у перекладі змушує читача думати, що Фріденхаусман поводиться зверхньо, вважаючи Джона і Даніеля не вартими уваги. Вкупі з помилками, наведеними у прикладі 11 даного підрозділу, у читача ЦТ може скластися враження, що Фріденхаусман людина зверхня, яка зайвий раз не прагне спілкуватися з «маленькими людьми». Але в оригіналі якраз навпаки: Фріденхаусман поводиться дружньо, жартує та в цілому щиро захоплюється головними героями. Тому ми вважаємо, що краще звучав би такий варіант перекладу: *«Мені здавалося, що **я** не вартий уваги».*

Приклад 16:

ОН-7: *Ye would look **fantastic in type.***

ОГ-3 [с. 226]: *Ви виглядали б **фантастичним типом.***

"Type", крім власне *«типу»*, означає друк на машинці [Cambridge Dictionary]. Оскільки у цьому уривку герої говорять про друк книги, *"in type"* закономірно означає *«друком»*. Тут перекладач припустився ідіоматичної помилки. Ми пропонуємо такий варіант перекладу речення: *«Ви б дивовижно виглядали **друком**».*

Загалом у даному тексті нами було знайдено 40 помилок: 14 стилістичних, 7 часових, 6 прагматичних, 3 фактичні, 3 лексичні, 2 ідіоматичні, 2 опущення, 2 некоректні звернення та 1 логіко-семантична. Узагальнений варіант наведено у додатку Е.

Деякі помилки є грубими (наприклад, у реченнях *"I came near being found unworthy"*, *"... have your picture printed standing in front of a tenement with a scuttle of coal and an orphan in each hand"* і т. ін.). Через це зміст речень спотворюється настільки, що втрачає будь-який сенс. Подібні ситуації змушують сумніватися не стільки у професійності перекладача як творця ЦТ, скільки у його розумінні англійської мови взагалі, а отже, і у достовірності

готового тексту. Зрозуміло, що даний переклад не можна назвати оптимально еквівалентним.

2.7 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Skylight Room” (перекладач Ю. Іванов)

У *“The Skylight Room”* змальовано перипетії долі пожильців скупої арендодавиці місіс Паркер, зокрема міс Лісон – тендітної друкарки, яка підкорила серця мешканців-чоловіків.

Для опису персонажів О. Генрі вдається до цікавого прийому: призначає кожному з них характерні фрази, символи або стереотипи поведінки. Так, наприклад, місіс Паркер завжди очікує, що її пожильці будуть медиками; Клара з’являється лише тоді, коли комусь пропонують кімнату на горищі; міс Лонгнекер постійно каже: *“Well, really!”* [ОН-6]; до містера Скіддера завжди приводять гостей нібито просто «подивитися на ламбрекени», а іронічні нотатки про його п’єси наводяться в дужках; при описі міс Лісон акцент завжди робиться на її ніжності й тендітності.

Перекладачеві важливо зважати на це, а також на детальні описи помешкань та їхніх власників – колишніх і теперішніх.

Протягом читання періодично можемо помітити властиві перекладачеві помилки часу та морфолого-синтаксичні помилки.

Приклад 1:

ОН-6: *Convinced by her second-floor manner that **it was worth** the $12 that Mr. Toosenberry always paid for it until he left to take charge of his brother's orange plantation in Florida near Palm Beach, where Mrs. McIntyre always **spent** the winters that **had** the double front room with private bath, you managed to babble that you wanted something still cheaper.*

ОГ-4 [с. 240]: *Пояснення, які дає місіс Паркер на другому поверсі, переконують вас, що* ***ці кімнати варті*** *всіх дванадцяти доларів — стільки й платив за них містер Тузенберрі, поки не виїхав у Флоріду доглядати апельсинову плантацію свого брата поблизу Палм-Біч, де* ***проводить*** *кожну зиму і місіс Макінтайр, яка* ***живе*** *у двох кімнатах з вікнами на вулицю, з окремою ванною.*

У цьому реченні можемо простежити некоректний переклад дієслів минулого часу: *"spent"* (проводила) і *"had"* (мала). В оригіналі місіс Паркер говорить про колишніх пожильців. Використання минулого часу при згадуванні про місіс Макінтайр вказує на те, що вона вже не орендує кімнати у місіс Паркер. У перекладі картина видається діаметрально протилежною: теперішній час дієслів вказує на те, що місіс Макінтайр досі живе у квартирі місіс Паркер. Тобто, для ЦТ це дві часові помилки. Виправлений варіант міг би звучати так: *«Пояснення, які дає місіс Паркер на другому поверсі, переконують вас, що ці кімнати варті всіх дванадцяти доларів, які платив* ***за неї*** *містер Тузенберрі, поки не виїхав у Флоріду доглядати апельсинову плантацію свого брата поблизу Палм-Біч, і де* ***проводила*** *кожну зиму місіс Макінтайр,* ***маючи*** *дві кімнати з вікнами на вулицю та окрему ванну».*

Приклад 2:

ОН-6: *He* ***wrote*** *plays and* ***smoked*** *cigarettes in it all day long.*

ОГ-4 [с. 240]: *Він просиджує в ній цілі дні,* ***пише*** *п'єси і* ***курить*** *цигарки.*

Знову бачимо некоректний переклад дієслів минулого часу: *"wrote"* (писав) і *"smoked"* (курив). Це той тип помилки, про який ми вже писали у підрозділах 2.4 та 2.6: якщо оригінал дотримується минулого часу, то немотивована зміна часових відношень змушує сумніватися у професійності не перекладача, а автора твору. Тому вважаємо, що в реченні наявні дві часові помилки. Ми пропонуємо такий варіант: *«Він* ***просиджував*** *у ній цілі дні,* ***писав*** *п'єси й* ***курив*** *цигарки».*

Приклад 3:

ОН-6: *Then Clara, the coloured maid, would escort you up the carpeted ladder that served for the fourth flight, and show you the Skylight Room.*

ОГ-4 [с. 240-241]: *Після цього Клара, служниця-негритянка, веде вас по вкритих доріжкою вузеньких,* ***крутих, мов корабельний трап,*** *сходах на четвертий поверх і показує Кімнату на Горищі.*

У ДТ про корабельний трап не сказано ані слова, але сказано про *"carpeted ladder"* – драбину або, що ймовірніше, східці, з килимовим покриттям. Можливо, перекладач не зрозумів повною мірою суті комунікативної ситуації та переніс власне її бачення у ЦТ. Також може бути, що перекладач не зміг дібрати доречних відповідників і вдався до необов'язкового пояснення, аби розтлумачити читачеві задум автора. Але в такому випадку можна навести контраргумент: не всі корабельні трапи круті; іноді кут нахилу дійсно буває дуже великим, і трап стає крутим, а іноді кут настільки гострий, що підйом по трапу майже не відчувається як власне підйом. В будь-якому разі, наведену нами помилку можна віднести до необов'язкового пояснення. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«Після цього Клара, служниця-негритянка, веде вас* ***східцями, встеленими доріжкою,*** *на четвертий поверх і показує Кімнату на Горищі».*

Приклад 4:

ОН-6: *A shelf* ***was*** *the dresser.*

ОГ-4 [с. 241]: *Полиця* ***править*** *за* ***стіл*** *і шафу.*

По-перше, *"was"* вказує на минулий час, *«править»* – на теперішній. Це традиційна для перекладача немотивована зміна часу. Повторимо: якщо оригінал оперує минулим часом, і засоби для його передачі є в українській мові, перекладач так само повинен дотримуватися минулого часу. В історії описується історія міс Лісон, що вже минула, і кімната була такою, як описано в оригіналі, за часів її перебування; отже, це мало б бути відображено й у перекладі.

По-друге, що стосується стола: "dresser" (шафа або комод) за часів О. Генрі міг слугувати і косметичним столиком із шухлядками, і комодом.

Перед нами, імовірно, приклад того, як перекладач, аби уникнути помилки, експлікує значення слова *"dresser"* для сучасного читача, якому вигляд меблів XIX ст. може не бути знайомим. Проте, як ми вже казали, не кожен *"dresser"* був подібним до стола, тому ми вважаємо це фактичною помилкою. Слово *«стіл»* можна було б прибрати, і тоді вийшов би такий варіант перекладу: *«Полиця править **за шафу**».*

Приклад 5:

ОН-6: *Mrs. Parker gave her the incredulous, **pitying,** sneering, icy stare that she kept for those who failed to qualify as doctors or dentists, and led the way to the second floor back.*

ОГ-4 [с. 241]: *Місіс Паркер окинула її скептичним, повним презирства крижаним поглядом, який вона зберігала для тих, хто не мав щастя стати лікарем чи дантистом, і повела її на другий поверх у квартиру з вікнами на подвір'я.*

У ЦТ відсутній переклад слова *"pitying"*, що є непотрібним опущенням. В оригіналі О. Генрі вибудовує логічний ряд: погляд місіс Паркер і скептичний (чому перед нею проста друкарка, а не лікарка? Чи не обманює її міс Лісон?), і водночас сумний та співчутливий (адже виходить, що бідолашній міс Лісон не пощастило у житті досягти ідеалу місіс Паркер – стати лікаркою, а отже, і шафа пропадає даремно, і кімнату її зніматиме не хтось серйозний, а лише якась нещасна друкарка), і презирливий (знову-таки, перед нею проста друкарка, а не лікарка), і крижаний (наслідок усіх попередніх роздумів місіс Паркер). Тому слово *"pitying"*, навіть якщо воно видається перекладачеві непотрібним, не можна опускати, бо воно слугує засобом характеризації персонажа місіс Паркер та підкріплює іронічний тон речення. Ми вважаємо, що варто повернути це слово назад: *«Місіс Паркер окинула її скептичним, **сумним**, повним презирства крижаним поглядом …»*

Приклад 6:

ОН-6: *I hit nine ducks and a rabbit out of ten **in the gallery** at Coney Sunday.*

ОГ-4 [с. 244]: *У неділю на Коні-Айленді я влучила у дев'ять качок і одного кролика з десятьох.*

Тут через опущення втрачається розуміння, де саме стріляла у качок і кролика героїня. Якщо повернути *"in the gallery" – «у тирі»* (а *gallery* – це критий тир [Балла 1996-а, с. 464]) – назад, речення знову набуває сенсу: *«У неділю на Коні-Айленді,* ***у тирі,*** *я влучила у дев'ять качок і одного кролика з десятьох»*.

Приклад 7:

ОН-6: *"In this closet," she said, "one could keep a skeleton or* ***anaesthetic*** *or coal."*

ОГ-4 [с. 241]: *У цій шафі, — казала вона, — ви можете тримати кістяк, або* ***ліки****, чи вугілля...*

Тут перекладач вдався до узагальнення, таким чином руйнуючи закладену в оригіналі ідею: місіс Паркер очікує, що її пожильці будуть не тільки лікарями, а ще й *конкретними* лікарями, дантистами – тобто, зберігатимуть у шафі анестетики, а не звичайні ліки.

"Anaesthetic" має принаймні два відповідники, використання яких дозволило б уникнути узагальнення – *«анестезуючий»* та *«знеболювальний засіб»* [Балла 1996-а, с. 55]. У ЦТ використання слова *«ліки»* можна зарахувати як лексичну помилку. Виправлене речення могло б звучати так: *«У цій шафі, — казала вона, — ви можете тримати кістяк, або* ***анестетики****, або вугілля...»*

Приклад 8:

ОН-6: *A* ***dark goblin*** *seized her, mounted a Stygian stairway, thrust her into a vault with a glimmer of light in its top and muttered the menacing and cabalistic words "Two dollars!"*

ОГ-4 [с. 242]: ***Чорний домовик*** *схопив її, підняв по пекельних сходах, кинув у склеп, куди ледь проникало десь зверху тьмяне світло, і пробурмотів грізні кабалістичні слова: «Два долари!»*

Домовик – це істота зі слов'янської міфології, яка в історії американського письменника виглядає дивно. До того ж, домовик може як піклуватися про власників дому, так і шкодити їм, а гобліни лише знущаються над людьми. Дібравши такий невдалий відповідник, перекладач припустився лексичної помилки, а зміна сенсів оригіналу потягнула за собою прагматичну помилку. *"A dark goblin"* доцільно перекласти як *«чорний* ***гоблін****»*: *«****Чорний гоблін*** *схопив її, підняв по пекельних сходах, кинув у склеп, куди ледь проникало десь зверху тьмяне світло, і пробурмотів грізні кабалістичні слова: «Два долари!»*

Приклад 9:

ОН-6: *Tune the pipes* ***to the tragedy of tallow****,* ***the bane of bulk, the calamity of corpulence.***

ОГ-4 [с. 243]: Труби оповістять ***про те, яким згубним є ожиріння, якого прокляття заслуговує неповороткість, яке це лихо — гладкість.***

Тут перекладач добирає невдалі відповідники, від чого зміст речення дещо змінюється. *"Bane"* – це прокляття [Балла 1996-а, с. 100], а *"of"* виражає присвійність (в українській мові це відповідає родовому відмінку). Тобто, прокляття (чого?) неповороткості. Бачимо помилку у відмінку – а отже, морфологічну помилку. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: *«Труби оповістять про* ***трагедію ожиріння, прокляття неповороткості, нещастя повноти****».*

Приклад 10:

ОН-6: *He tried for her hand, and she raised it and smote him* ***weakly*** *in the face.*

ОГ-4 [с. 245]: *Він спробував узяти її за руку, але вона підняла руку і* ***легенько*** *вдарила його по щоці.*

До цього у тексті йшлося про стан міс Лісон: вона була знесилена і ледве ходила. *"Weakly"* («слабко») вказує на наслідок цього. Еквівалент *«легенько»* викривлює суть оригіналу: здається, ніби це був обережний, обачний жест.

Це лексична та прагматична помилка. Краще було б перекласти так: *«...але вона підняла руку і* ***знесилено*** *вдарила його по щоці».*

Приклад 11:

ОН-6**:** ***Is it a story?***

ОГ-4 [с. 246]: ***Чи вийшло у мене оповідання?***

Насправді, автор питає: *«Чи на цьому історія закінчується?»* Це ідіоматична помилка для ЦТ.

Приклад 12:

ОН-6: *He asked her to marry him, and* ***his fatness hovered above her like an avalanche. She dodged, and caught the balustrade.***

ОГ-4 [с. 244]: *Він спитав міс Лісон, чи не погодиться вона вийти за нього заміж.* ***Його гладке черево нависало на перила.***

Насправді, черево нависало не на перила, а над міс Лісон, неначе лавина – доволі явне порівняння, втрата якого спричиняє появу стилістичної помилки. Імовірно, через нерозуміння перекладачем ситуації опущено наступне речення, де міс Лісон хапається за перила (балюстраду). Ми пропонуємо такі зміни: *«Він спитав міс Лісон, чи не погодиться вона вийти за нього заміж.* ***Його гладке черево висіло над нею, мов лавина. Вона ухилилася і вхопилася за балюстраду****».*

Загалом у даному тексті нами було знайдено 18 помилок: 5 часових, 3 лексичні, 1 стилістична, 3 опущення, 2 прагматичні, 1 ідіоматична, 1 морфологічна, 1 фактична і 1 необов’язкове пояснення. Узагальнений варіант аналізу наведено у додатку Ж. Неплавний текст, порушення логіки речень з огляду на – гіпотетично – недостатнє розуміння перекладачем змісту ДТ, а також велика кількість помилок не дозволяють назвати дану роботу оптимально еквівалентною. Переклад потребує значного доопрацювання.

2.8 Аналіз помилок у перекладі оповідання “The Furnished Room” (перекладач О. Логвиненко)

“The Furnished Room” – одне з наймістичніших оповідань О. Генрі. Автор знайомить читача з історією молодого чоловіка, який втратив зв’язок із коханою жінкою. Фінальною точкою пошуків безіменного героя стає мебльована кімната арендодавиці місіс Харді – місце, де мешкають привиди, і де героєві судилося померти.

Найчастіше у творі трапляються детальні, нарочито відразливі описи помешкання, які перекладачеві важливо передати повною мірою.

На нашу думку, даний переклад є найкращим з-поміж розглянутих у цій роботі – проте, на жаль, не позбавлений недоліків. Далі ми розглянемо їх та надамо варіанти виправлення.

Приклад 1:

ОН-3: *The bell sounded faint and far away in some* ***remote, hollow depths.***

ОГ-5 [с. 306]: *Дзвінок пролунав ледь чутно, десь* ***далеко-далеко в глибині будинку.***

Як зазначалося раніше, одна з визначальних рис творчості О. Генрі – створення саспенсу. Незважаючи на те, що перший абзац *“The Furnished Room”* починається весело, з іронічних спостережень за мешканцями нижнього Вест-Сайду, уже у другому абзаці автор переходить до напруженого, зловісного тону. Він починає говорити про привидів, описує господиню, порівнюючи її з огидним жирним черв’яком, а приміщення, у яке потрапляє головний герой, перед читачем постає старим, вогким місцем, де немає місця ані світлу, ані життю. Тому цілком закономірним нам видається використання автором фрази *“remote, hollow depths”* для повноцінного оформлення цієї гнітючої атмосфери в уяві читача.

Однак дібраний перекладачем варіант *«Далеко-далеко в глибині»* видається нам недостатньо точним. Складається враження, ніби будинок

просто дуже великий, і голос господині звучить із дальньої кімнати. Тобто, руйнується елемент зловісності, закладений автором. Це стилістична помилка для перекладу. Ми пропонуємо варіант, який допоможе зберегти оригінальний зміст речення – *«далека, порожня безодня»*: *«Дзвінок пролунав ледь чутно **у далекій, порожній безодні»***.

Приклад 2:

ОН-З: *"I rented out my **third floor**, back, this evening," said Mrs. Purdy, across a fine circle of foam.*

ОГ-5 [с. 306]: *А я віддала сьогодні оту кімнату на **четвертому поверсі,** — похвалилася місіс Пардi, схиляючись над цілою шапкою піни*.

У ДТ герой зняв кімнату на третьому поверсі, а у ЦТ поверх став четвертим. Імовірно, тут має місце культурна інтерференція: у Великобританії поверхи нумерують, починаючи з другого (перший називають "ground floor", другий – першим, третій – другим і т. д.), а в Америці – одразу з першого. Оскільки О. Генрі був американцем, перекладач припустився фактичної помилки. Ми вважаємо, що можна сказати так: *«А я віддала сьогодні оту кімнату на **третьому поверсі,** — похвалилася місіс Пардi, схиляючись над цілою шапкою піни».*

Приклад 3:

ОН-З: ***The guest** reclined, inert, upon a chair, while the room, confused in speech as though it were an apartment in Babel, tried to discourse to him of its diverse tenantry.*

ОГ-5 [с. 308]: ***Хлопець** нерухомо сидів на стільці, відкинувшись на спинку, а кімната, так ніби вона була одним із поверхів Вавілонської вежі, плутано розповідала йому про своїх несхожих одне на одного пожильців.*

Головний герой – гість, лише тимчасовий відвідувач цієї кімнати, як і всі минулі пожильці. За допомогою такої крихітної деталі О. Генрі створює провіщення: надовго хлопець тут не затримається. Перекладач припустився стилістичної помилки. Ми пропонуємо такий варіант: *«**Гість** нерухомо сидів на стільці, відкинувшись на спинку стільця…»*

Приклад 4:

ОН-3*: He* ***engaged*** *the room****, paying*** *for a week in advance.*

ОГ-5 [с. 307]: *Хлопець* ***сказав, що наймає*** *кімнату й* ***заплатить*** *за тиждень наперед.*

Тут бачимо помилку часу. Автор зазначає, що хлопець *уже* платить за тиждень уперед, а в перекладі це звучить, як обіцянка. Ми пропонуємо такий варіант перекладу: «*Хлопець* ***найняв*** *кімнату*, ***заплативши*** *за тиждень наперед»*.

Загалом у даному перекладі нами було знайдено 4 помилки: 2 стилістичні, 1 фактична й 1 часова. Узагальнений варіант аналізу наведено у додатку З. Вдалий переклад стилістичних засобів, доволі точний добір лексичних відповідників та висока якість дозволяють назвати даний ЦТ оптимально еквівалентним.

ВИСНОВКИ

У даній роботі ми дослідили явище художнього перекладу. Проаналізувавши визначення поняття «переклад», запропоновані різними вченими, ми дійшли висновку, що під час перекладу завжди існуватиме зв'язок між матеріалом ДМ та ЦМ, і метод перекладу добирається залежно від ступенів вагомості ДМ та ЦМ. Художній переклад, котрий являє собою синтез найвищих щаблів перекладацьких методів, семантичного та комунікативного, вимагає рівноправності матеріалу ДМ та ЦМ.

Художній переклад по праву вважають особливим різновидом перекладацької діяльності. У першу чергу це пояснюється комплексністю художнього тексту, який, крім комунікативної, виконує ще й естетичну функцію. У літературному творі відображаються не лише певні події, а й культурно-історичний контекст, у якому існує текст, світоглядні та філософські переконання автора. Тільки художній перекад вимагає від перекладача не лише майстерного володіння ДМ та ЦМ, а й максимально повного знання біографії автора та культурно-історичного фону його твору; уміння передати, крім власне текстового матеріалу, почуття та емоції, естетику, філософію оригіналу.

Створення якісного продукту є головною ціллю художнього перекладу, і напряму залежить від ступеня передачі перекладачем функцій та особливостей ДТ. Різні вчені пропонують різні підходи до визначення якості перекладу. В даній роботі ми взяли за основу терміни «еквівалентний – неекквівалентний» та навели ступені еквівалентності перекладу, за якими можна судити про якість ЦТ. За основу в дослідженні було взято наступні п'ять типів еквівалентності: 1) денотативна еквівалентність – збереження фактичної, предметної інформації, переданої через зміст твору; 2) конотативна еквівалентність – збереження відтінків значень, асоціацій, стилістичного забарвлення, експресивності оригіналу; 3) текстово-нормативна еквівалентність – дотримання текстових та жанрових норм

відповідно до типу обраного тексту; 4) прагматична еквівалентність – збереження емоцій та впливу оригіналу та відтворення такого впливу в ЦТ; 5) формальна еквівалентність – збереження форми тексту, його структурної організації, ключових особливостей (н-д, гри слів, риторичних прийомів і т. п.).

У ході дослідження ми дійшли висновку, що досягненню оптимальної еквівалентності ЦТ перешкоджають перекладацькі труднощі – суб'єктивні труднощі, що варіюються залежно від перекладача та умов його праці; вони поділяються на об'єктивні (які перешкоджають повноцінному розумінню ДТ), перекладацькі (суб'єктивні, варіюються залежно від перекладача), прагматичні (пов'язані із труднощами завдання перекладу) та технічні (охоплюють технічну сторону перекладу). Нездатність подолати ці труднощі спричиняє появу перекладацьких помилок.

Ми розглянули різні підходи до дефініціювання помилки та дійшли висновку, що це суб'єктивна категорія, що являє собою невідповідність між оригіналом та перекладом та порушує певний рівень еквівалентності. Орієнтиром для аналізу помилок у даній роботі стала система за авторством Ґ. Гансен, що включає в себе два кластери: А. Класифікація відносно одиниць та рівнів лінгвістичної та стилістичної дескрипції, що зазнали впливу (сюди включено прагматичні, текстово-лінгвістичні, семантичні (лексичні), ідіоматичні, стилістичні, морфологічні (морфолого-синтаксичні), синтаксичні, фактичні помилки), та Б. Класифікація відносно причини «інтерференції» або «хибних друзів перекладача» (лексична, синтаксична, текстово-семантична та культурна інтерференція). Детально цю класифікацію було розглянуто у підрозділі 1.3 та наведено в додатку А.

У практичній частині роботи ми проаналізували сім оповідань О. Генрі (*"Between Rounds", "The Last Leaf", "The Gift of the Magi" ma "Little Speck in Garnered Fruit", "Tobin's Palm", "The Skylight Room" ma "The Furnished Room"*) в оригіналі та перекладах українською мовою, виконаних Ю. Івановим, В. Часником, О. Рябовою та О. Логвиненком за такими

параметрами: 1) короткий аналіз тексту джерельної мови з акцентом на його мету та функціональні аспекти; 2) інтерпретація ідеї ДТ, добір методу перекладу з оглядом на потенційне коло читачів ЦТ; 3) вибіркове, але репрезентативне та детальне порівняння перекладу та оригіналу; 4) оцінювання перекладу (на перекладацькому та критичному рівні). Під час короткого аналізу ми звернули увагу на важливі моменти, що вимагають особливої уваги з боку перекладача, провели порівняння оригіналів та їхніх перекладів, класифікували помилки у цих оповіданнях та запропонували власні варіанти перекладу. Класифікацію та запропоновані нами переклади наведено у додатках Б, В, Г, Д, Е, Ж, З.

У ході аналізу ми виявили, що найчисленнішою стала група стилістичних помилок, до якої увійшло 27 помилок. Друга за чисельністю – група помилок часу (16 помилок), на третьому місці – групи лексичних (13 помилок) та прагматичних (13 помилок), четверта – непотрібні опущення (9 помилок). Крім того, нами знайдено 7 фактичних помилок, 7 ідіоматичних, 4 некоректні звернення, 2 морфологічні, 2 синтаксичні, 1 логіко-семантична, 1 морфолого-синтаксична, 1 модальності й 1 необов’язкове пояснення.

Така картина видається нам цілком природною з огляду на різновид досліджуваних текстів. Вплив особистості перекладача, його вміння або невміння побачити й оптимально передати в ЦТ стилістичні засоби та прийоми часто спричиняє стилістичні помилки. Дуже близькою за кількістю є група лексичних помилок, оскільки перекладачі або надмірно точно передають значення слів, або дозволяють собі певні вольності. Нездатність дотримуватися балансу часто спричинена недостатнім володінням не стільки англійською (все-таки перекладачі частіше добирали слово, правильне за значенням, але неправильне за відтінком), скільки українською мовою.

У той же час поява прагматичних помилок пов’язана з недостатнім розумінням перекладачами мовленнєвої ситуації; тут можемо судити про перекладацькі труднощі, які перекладачі, на жаль, не змогли подолати. З цим же, ймовірно, пов’язана велика кількість непотрібних опущень.

Неочікувано багато виявилося помилок, пов’язаних із часом дієслів, причому їхню появу неможливо мотивувати об’єктивними труднощами. Імовірно, маємо справу зі спільною перекладацькою проблемою – суб’єктивним нерозумінням системи часів англійської мови. Значно менш кількісними виявилися групи фактичних та ідіоматичних помилок, які більшою мірою стосувалися нерозуміння або неспроможності коректно передати реалії.

Найбільше помилок ми знайшли у перекладах Ю. Іванова (у середньому 19 помилок). Наступна за кількістю – М. Рябова (13 помилок), потім – В. Часник (12 помилок). Найменша кількість – у О. Логвиненка (4 помилки).

Ми вважаємо, що обрані нами класифікація перекладацьких помилок та схема аналізу мають високий потенціал для оцінювання якості перекладу різноманітних художніх творів, не лише новел О. Генрі.

У ході аналізу ми зіткнулися з тим, що іноді одна помилка підпадала під кілька категорій або виходила за межі обраної нами системи. Ми вважаємо, що об’єднання та доповнення класифікацій, згаданих у даній роботі, імовірно, дасть змогу ефективніше перевіряти та оцінювати результати перекладацької діяльності завдяки більш чітким критеріям для оцінювання якості перекладу, а також детальніше формулювати вимоги до ЦТ та давати чіткий зворотній відгук при оцінюванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. *VI Міжнародна науково-практична конференція «Спецпроект: аналіз наукових досліджень»*. 30-31 травня. 2011. *WEB-ресурс науково-практичних конференцій*. URL: http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm (дата звернення: 01.02.2024).

2. Вознюк М. Ю. Критерії оцінювання перекладу. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* 2011. № 9 (220). Ч. ІІ. С. 143-149.

3. Воробець С. В. Типи перекладацьких помилок студентів в умовах близькоспорідненого перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 131–134.

4. Вороновська Л. Універсальні та специфічні особливості визначення ознак художнього дискурсу. *Теоретична і дидактична філологія.* 2015. №20. С. 155-166.

5. Гузенко Г. М. The World of Interpreting and Translating : навчальний посібник з курсу “Теорія та практика перекладу”. *Видання ЧДУ ім. Петра Могили : вебсайт*. С. 14-20. URL: https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/331/4.pdf

6. Зінукова Н. В. Типологія помилок в усному професійному перекладі. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Філологічні науки.* 2021. № 2(22). С. 239–248.

7. Іщенко Т. В. Типові помилки при перекладі фахових текстів спорту. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія.* 2014. С. 41-45. URL: https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0c16b66a-ba04-4e0d-89ab-cf62004dbd23/content (дата звернення: 04.02.2024).

8. Козак Т. Б. Адекватність та еквівалентність перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Філологічна»*. 2012. №25. С. 56-57.

9. Козак Т. Б. Особливості художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. «Філологічна».* 2015. №51. С. 221-223.

10. Коптілов В. В. Актуальні питання українського художнього перекладу. Київ : Видавництво Київського університету. 1971. 131 с.

11. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс. 2003. 280 с.

12. Куляс П. П. Типологія помилок : підручник-монографія. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. 2015. 464 с.

13. Лотоцька О. Л. Інтерпретація новел О. Генрі в українській словесності. *Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: Науковий журнал*. Донецьк : ДонНУ. 2009. Т. 6. № 1 (16). С. 131-140.

14. Маньковська Я., Козуб Л. Типові перекладацькі помилки та шляхи їх подолання. Zbiór raportów naukowych : KNOWLEDGE SOCIETY, Łódź, 30.10.2014 - 31.10.2014. Warszawa : Diamond trading tour. 2014. Część 5/1. С. 84-86. URL: http://конференция.com.ua/files/txt/scientific_conference_34/zbornik_Lodz_34_5-1.pdf (дата звернення: 25.02.2024).

15. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. *Проблеми гуманітарних наук. Філологія.* №42. 2018. С. 119-127.

16. Ольховська Н. С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. *Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Часовопросторова і вікова специфіка німецькомовного тексту»*, м. Мелітополь, 26 жовтня 2017 р. URL: https://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-

konferencja/perekladoznavstvo/params/post/1338438/ (дата звернення: 25.02.2024).

17. Ролік А. В., Лєпухова Н. І., Блажко М. І. Буквалізми та інші перекладацькі помилки. *Література та культура Полісся. Філологічні науки.* 2021. №19. С. 153-164.

18. Сидоренко С., Гудманян А. Типові помилки перекладу анотацій до наукових статей англійською мовою. *Інституційний репозитарій Національного авіаційного університету.* 2020. URL: https://er.nau.edu.ua/items/3b150e7a-305f-4f00-91e6-f1b7bf3c9073 (дата звернення: 04.03.2024).

19. Фролова І. Є., Омецинська О. В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія.* 2018. №87. С. 52-61.

20. Чернікова Л. Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. *Культура народів Причорномор'я. Питання духовної культури.* 2014. С. 180-184. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/92903/41-Chernikova.pdf (дата звернення: 04.03.2024).

21. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжнародної комунікації. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки.* 2013. Кн. 1. С. 164-168.

22. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія.* Одеса, 2019. Вип. 38. Т. 1. С. 177-179.

23. Яровенко Л. С. Теорія перекладу : методичний посібник. *Одеський Національний Університет імені І. І. Мечникова.* Одеса : Букаєв В. В. 2021. 88 с.

24. Яців С. О. Типові помилки студентів під час перекладу наукових текстів та робота над їх усуненням. *Modern Engineering and Innovative*

Technologies. 2019. №9. Ч. 2. С. 78–82. URL : https://doi.org/10.30890/2567-5273.2019-09-02-025 (дата звернення: 25.03.2024).

25. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation : an Essay in Applied Linguistics. London : Oxford Univercity Press. 1965. 103 p.

26. Cuc Ph. An Analysis of Translation Errors: A Case Study of Vietnamese EFL Students. *International Journal of English Linguistics*. 2018. Vol. 8, №1. P. 22–29.

27. Hansen G. A Classification of Errors in Translation and Revision. *CIUTI-Forum 2008 : Enhancing Translation Quality: Ways, Means, Methods.* New York : Peter Lang. 2009. P. 313-326. URL: https://archive.org/details/ciutiforum2008en0000ciut (дата звернення: 25.02.2024).

28. Hansen G. Translation “errors”. *Handbook of Translation Studies: in 5 vol*. Vol. 1. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2010. P. 385–388.

29. Hoang Van Van. Translation: Theory and Practice : a Textbook for Senior Students of English. Vietnam : Vietnam Educational Publishing House. 2006. 160 p.

30. ISO 19407:2012. Footwear — Sizing — Conversion of International Sizing Systems : *a working draft* [Date: 2012-9-24]. URL: https://www.scribd.com/document/272720575/ISO-TC-137-SC-N

31. Krycho C. “Optimal Equivalence”. A Few Thoughts on the Holman Christian Standard Bible. *Chris Krycho : website*. 2015. URL : https://v4.chriskrycho.com/2015/hcsb-thoughts.html (дата звернення: 10.08.2025).

32. Kučinskienė A. Cicero about Translation: Exploring the Meaning of Words. *Vilnius University Press Scholarly Journals*. *Literatūra*. №54(3). 2012. P. 95–111.

33. Li Ning. “Smile with Tears” – An Interpretation of O. Henry’s Short Stories. *English Language, Literature & Culture.* 2021. Vol. 6. No 3. P. 44–49.

URL: https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.ellc.20210603.11

34. Munday J. Introducing Translation Studies : Theories and applications. Oxon : Routledge. 2008. 256 p.

35. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall. 1988. 292 p.

36. Nida E. Toward a Science of Translating. Leiden : E. J. Brill. 1964. 336 p.

37. Nida E. A. The Most Common Errors in Translating. *The Bible Translator*. 1950. Vol. 1. Issue 2, April. P. 51–56.

38. Nida E., Taber C. The Theory and Practice of Translation : Second Photometrical Reprint / published by E. J. Brill. The Netherlands : Leiden. 1982. Vol. VIII. 226 p.

39. Nord C. Text Analysis in Translation : Theory, Method, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis / tr. from the German by C. Nord and P. Sparrow. Amsterdam : Rodopi, 2005. 266 p.

40. Nord C. Translating as a Purposeful Activity : Functionalist Approaches Explained. Manchester, UK & Kinderhook (NY) : St Jerome Publishing. 2007. 154 p.

41. Putri T. A. An Analysis of Types And Causes of Translation Errors. *Etnolingual*. 2019. Vol. 3. No 2. P. 93–103. URL: https://scispace.com/pdf/an-analysis-of-types-and-causes-of-translation-errors-2i6jwwjc19.pdf (дата звернення: 10.08.2025)

42. Rahmatillah K. Translaion Errors In The Process Of Translation. *Journal of English and Education.* 2013. Vol. 7. №1. P. 14-24.

43. Reiss K. Adequacy and Equivalence in Translation. *Technical Papers for The Bible Translators.* 1983. Vol. 3. No 24. P. 301-308.

44. Saridaki E. Translation errors: A taxonomic approach and their contribution to translator training. *International Journal of English Literature and Social Sciences.* 2023. Vol. 8. Issue 4. P. 27–32.

45. Smith C. A. O. Henry: Biography. Doubleday, Page & Co : Garden City, New York. 1916.

46. Tong Lu. A Brief Analysis on the Typical Writing Styles of O. Henry. *Proceedings of the 2016 International Conference on Engineering Management (Iconf-EM 2016). Advances in Economics, Business and Management Research.* Atlantis Press. 2016. Vol. 30. DOI: 10.2991/iconfem-16.2016.38

47. Wei Lu, Hong Fang. Reconsidering Peter Newmark's Theory on Literal Translation. *Theory and Practice in Language Studies*. 2012. Vol. 2, No 4. P. 741-746.

48. Wenuti L. The Translation Studies Reader. 2000. Routledge : Taylor & Francis e-Library. 2004. 524 p.

49. Wilss W. Übersetzungswissenschaft : Probleme und Methoden. 1977. P. 156-191. / Eng. trans. The Science of Translation : Tübingen. 1982. 292 p.

50. Wongranu P. Errors in translation made by English major students: A study on types and cause. *Kasetsart Journal of Social Sciences.* Vol. 38. Issue 2, May–August 2017. P. 117-122.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

51. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Гром’яка Р. Т., Коваліва Ю. І., Теремка В. І. Київ : Академія. 2007. 752 с.

52. Словарь української мови: в 4-х т. / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко. К. : Вид-во Академії наук Української РСР. 1958. Т. 3.

53. Словник української мови: в 11-ти т. / Білодід І. К., Бурячок А. А. та ін. Т. 2. 1971. *Web Archive.* URL: archive.org/details/bilodid_slovnyk (дата звернення: 08.07.2025).

54. Словник української мови: в 11-ти т. / Білодід І. К., Бурячок А. А. та ін. Т. 3. 1972. *Web Archive.* URL: archive.org/details/bilodid_slovnyk (дата звернення: 08.07.2025).

55. Словник української мови: в 11-ти т. / Білодід І. К., Бурячок А. А. та ін. Т. 6. 1975. *Web Archive.* URL: archive.org/details/bilodid_slovnyk (дата звернення: 08.07.2025).

56. Англо-український словник: у 2 т. / Балла М. І. Київ : Освіта. 1996. Т. I (A-M). 752 с.

57. Англо-український словник: у 2 т. / Балла М. І. Київ : Освіта. 1996. Т. II (N-Z). 712 с.

58. Cambridge Dictionary. *Cambridge Press : вебсайт*. URL: https://dictionary.cambridge.org

59. Dictionary.com. *Dictionary.com : вебсайт.* URL: https://www.dictionary.com

60. The New World of English words: or a General Dictionary / collected and published by E. Phillips. 1663. *Web Archive.* URL: https://archive.org/details/b30329905 (дата звернення: 08.07.2025).

61. Vocabulary : *вебсайт*. URL: https://www.vocabulary.com

62. Webster's New World Dictionary of the American Language / David B. Guralnik. *Prentice Hall Press.* 1979. *Web Archive.* URL: https://archive.org/details/webstersnewworl300gura (дата звернення: 08.07.2025).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

63. Біблія / пер. І. Огієнко. *British and Foreign Bible Society.* 1962. Bible.com : вебсайт. URL: https://www.bible.com/uk/versions/186-ubio-Біблія-в-пер-Івана-Огієнка-1962

64. О. Генрі. В антракті (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 233-239.

65. О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. 704 с.

66. О. Генрі. Вождь червоношкірих / пер. О. Терех. Київ : Веселка. 1964. 24 с.

67. О. Генрі. Вождь червоношкірих / пер. О. Федорченко. Київ : Країна мрій. 2011. 397 с.

68. О. Генрі. Дари волхвів (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 227-233.

69. О. Генрі. Долоня Тобіна (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 219-227.

70. О. Генрі. Кімната на горищі (пер. Ю. Іванова) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 240-247.

71. О. Генрі. Королі і капуста / пер. В. Мисик. Київ : Державне видавництво художньої літератури. 1962. 171.

72. О. Генрі. Мебльована кімната (пер. О. Логвиненка) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 306-313.

73. О. Генрі. Останній лист плюща (пер. В. Часника). *УкрЛіб.* URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9332 (дата звернення: 31.03.2024).

74. О. Генрі. Персик (пер. М. Рябової) / О. Генрі. Вибране : Королі і капуста. Оповідання та новели / Упоряд. Н. М. Торкут. Київ : А.С.К. 2006. С. 406-411.

75. Frothingham S. What Is a Stone Bruise? *Healthline.* 2018. URL: https://www.healthline.com/health/stone-bruise

76. O. Henry. Between Rounds. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/between-rounds (дата звернення: 14.04.2024).

77. O. Henry. Little Speck in Garnered Fruit. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/little-speck-in-garnered-fruit (дата звернення: 01.04.2024).

78. O. Henry. The Gift of the Magi. *American Culture*. URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-gift-of-the-magi (дата звернення: 04.04.2024).

79. O. Henry. The Last Leaf. *American Culture.* URL: https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-last-leaf (дата звернення: 12.04.2024).

80. Wordsworth W. Peter Bell, a Tale in Verse. London : Strahan and Spottiswoode, Printers-Street. 1819. P. 35. *Wikisourse.* URL: https://en.wikisource.org/wiki/Page:Peter_Bell_(Wordsworth).djvu/35

ДОДАТОК А

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ПОМИЛОК ЗА Ґ. ГАНСЕН

Групи помилок	Позначення	Пояснення
А. Відносно одиниць та рівнів лінгвістичної та стилістичної дескрипції, що зазнали впливу		
Прагматичні спричинені неправильною інтерпретацією завдання та/або комунікативної ситуації.	*Дейксис*	неправильне розуміння завдання перекладу (часто проблема *дейксису*)
	опущ, необ. поясн.	ЦТ не адаптовано до потреб реципієнта, функцій ЦТ та комунікативної ситуації: нестача важливої інформації, опущення одиниць ДТ *(опущ)* або надлишок інформації відносно потреб реципієнта ДТ та/або ЦТ, н-д, необов'язкові пояснення *(необ. поясн.)*
	–	ігнорування норм та звичаїв жанру, стилю, абревіації тощо
Текстово-лінгвістичні спричинені порушенням семантичної, логічної або стилістичної узгодженості	*сем. лог.*	незв'язний текст: відсутність семантичної логіки, часто спричинена неправильним використанням сполучників або часток
	зверн.	неправильне або неточне звернення до об'єктів/явищ, н-д, неправильно використано займенники або артиклі
	Час	незрозумілі часові відношення
	мод.	неправильна модальність, н-д, неправильні модальні частки або заперечення
	пор. слів	неправильна структура інформації, часто спричинена проблемами порядку слів
	зміна стилю	немотивована зміна стилю
Семантичні (лексичні)	*Сем*	неправильний добір слів або фраз
Ідіоматичні	*ідіом.*	слова та фрази семантично правильні, але не використовуються в аналогічному контексті у цільовій мові
Стилістичні	*Стиль*	неправильний добір стилістичного рівня, стилістичних елементів і стилістичних засобів
Морфологічні (також морфолого-синтаксичні)	*морф., мсин*	неправильна структура слів або помилки у числі, роді, відмінку тощо
Синтаксичні	*Син*	неправильна структура речень
Фактичні	*Факт*	помилки у називанні осіб, дат, імен, абревіатур тощо
Б. Відносно причини «інтерференції» (або «хибні друзі перекладача»)		
Лексична інтерференція	*інт-лекс*	трансференція слів або фраз ДМ до ЦМ; найчастіше не узгоджено відмінок та прийменник
Синтаксична інтерференція	*інт-синт*	трансференція структури речення або порядку слів
Текстово-семантична інтерференція	*інт-реф*	наприклад, трансференційоване використання особових займенників та артиклів
Культурна інтерференція	*інт-культ*	трансференція явищ, специфічних для певної культури

ДОДАТОК Б

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “BETWEEN ROUNDS” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	Disregarding the thrust, Mrs. McCaskey **caught her husband's arm.**	Не звертаючи уваги на цю шпильку, місіс Мак-Каскі **поклала чоловікові руку на плече**.	*Прагм.* Недостатньо точно передано невербальну взаємодію героїв	Не звертаючи уваги на цю шпильку, місіс Мак-Каскі **взяла чоловіка за руку.**
2	Old man Denny folded his paper and **hurried up the steps** just as Mrs. Murphy was about to lock the door for the night.	Старий Денні згорнув газету і **мерщій рушив на ґанок**, бо місіс Мерфі саме збиралася замикати двері на ніч.	*Зверн.* Некоректне звернення до ситуації; втрачено логіку подій	Старий Денні згорнув газету і **мерщій рушив до сходів**, бо місіс Мерфі саме збиралася замикати двері на ніч
3	On the sidewalk at the corner of the house Policeman Cleary was standing with one ear upturned, listening to the crash of household utensils.	-	*Опущ.* Втрачено важливу інформацію	На розі будинку, на тротуарі, розвернувшись вухом у бік, звідки лунав дзвін битого посуду, стояв полісмен Клірі.
4	**At nine** Mr. McCaskey came. He carried his coat on his arm and his pipe in his teeth; and he apologised for disturbing the boarders on the steps as he selected spots of stone between them on which **to set his size 9, width Ds.**	**О дев’ятій** прийшов Мак-Каскі. На руці у нього було пальто, а в зубах люлька. Він вибачився перед пожильцями за те, що потурбував їх, вибираючи, куди б поставити **ногу в черевику найбільшого розміру.**	*Факт* 9-й розмір і ширина D не є найбільшою *Прагм.* Сприйняття персонажа у ЦТ та у ДТ різняться *Стиль* Втрата закладеного автором повтору	О **дев’ятій** прийшов Мак-Каскі. На руці у нього було пальто, а в зубах люлька. Він вибачився перед пожильцями за те, що потурбував їх, вибираючи, куди б поставити ногу **в черевикові 9-го розміру**

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “BETWEEN ROUNDS” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
5	“'Tis foolishness, of course,” said he, roughly, “but I'd be cut up some meself if our little Pat was kidnapped or anything”.	— Воно, звісно, дурниці, — промовив він грубувато, — але й для мене це було б як гострий ніж у серце, якби нашого малого**...** Пата викрали або ще щось із ним трапилось.	*Прагм.* Немотивоване використання трикрапки, що створює відчуття сумніву у героя	«Воно, звісно, дурниці, — промовив він грубувато, — але й для мене це було б як гострий ніж у серце, якби нашого малого Пата викрали або ще щось із ним трапилось».
6	There was something **in her manner** that warned Mr. McCaskey.	**В її руках** було щось таке, що примусило містера Мак-Каскі насторожитися.	*Лекс.* “Something in the manner” використано для опису змін у поведінці	Було в її **рухах** щось таке, що примусило містера Мак-Каскі насторожитися.
7	When she replied with a well–aimed coffee–pot full of a hot, black, **semi–fragrant** liquid the battle, according to courses, should have ended.	Вона кинула в нього кофейник, повний гарячої, чорної, **не позбавленої запаху** рідини.	*Лекс.* Невдалий добір відповідника, гіперболізація авторської ідеї	Вона кинула в нього кофейник, повний гарячої, чорної рідини **з ледве уловимим ароматом.**
8	Whoever can look upon **that** mother's grief without springing to her relief has a heart of stone.	Хто бачить горе матері і не поспішає на допомогу, у того кам'яне серце.	*Зверн.* Некоректне звернення до героя	Хто бачить горе **цієї** матері і не поспішає на допомогу, у того кам'яне серце.

ДОДАТОК В

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE LAST LEAF” (ПЕРЕКЛАДАЧ В. ЧАСНИК)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	Why, the doctor told me this morning that your chances for getting well real soon were—let's see exactly what he said—**he said the chances were ten to one**! **Why, that's almost as good a chance as we have in New York when we ride on the street cars or walk past a new building.**	Адже ще сьогодні лікар говорив мені, що ти скоро одужаєш ... дозволь, як же це він сказав? .. Він сказав, що у тебе **дуже хороші шанси**!	*Стиль* Втрата гри слів *Опущ.* Втрата важливої для читача інформації	Адже ще сьогодні лікар говорив мені, що ти скоро одужаєш... Дозволь, як же це він сказав?.. Він сказав, що твої шанси – **десять проти одного! Та це ж не гірші шанси, ніж у нас у Нью-Йорку під час поїздки на трамваях або прогулянок біля новобудов.**
2	Forty years he had wielded the brush without getting near enough to touch the hem of his Mistress's robe.	-	*Опущ.* Втрата важливої для читача інформації	Сорок років тримав він пензля у руці, проте жодного разу не наблизився до своєї Музи настільки, аби торкнутися хоча б краю її мантії.
3	He was past sixty and had a Michael Angelo's Moses beard curling down from the head of a satyr along the body of **an imp**.	Йому було вже за шістдесят, і борода, вся в завитках, як у Мойсея Мікеланджело, спускалась у нього з голови сатира на тіло **гнома**.	*Лекс.* Некоректний відповідник *Стиль* Втрата алюзії	Йому було вже за шістдесят, і борода, вся в завитках, як у Мойсея Мікеланджело, спускалась у нього з голови сатира на тіло **чортеняти**.

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE LAST LEAF” (ПЕРЕКЛАДАЧ В. ЧАСНИК) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
4	Sue found Behrman smelling strongly of juniper berries in his dimly lighted **den** below.	Сью застала Бермана, що сильно відгонив ялівцевою наливкою, в його напівтемній **комірчині** нижнього поверху.	*Лекс.* Некоректний відповідник	Сью застала Бермана, що сильно відгонив ялівцевою наливкою, в його напівтемному **лігві** на нижньому поверсі.
5	**“Vass!”** he cried. “**Is dere people in de world mit der foolishness to die because leafs dey drop off from a confounded vine?**”	Що! — кричав він. — Чи можлива така дурість — помирати від того, що **листя падають** з анафемського плюща!	*Прагм.* Втрата акценту героя *Морф.* Використання «листя» у множині	«**Васс!** — кричав він. — **Чи мошшлівий така дуріст — помирати від того, шчо листя падає з анафемського плюшшча!**»
6	Old Behrman was a painter who lived **on the ground floor** beneath them.	Старий Берман був художник, який жив **у нижньому поверсі** під їх студією.	*Син.* Використання невластивої ЦМ граматичної конструкції	Старий Берман був художник, який жив **на** нижньому поверсі під їхньою студією.
7	When the last one falls I **must go, too.**	Коли впаде останній лист, мені теж **треба відходити.**	*Мод.* Некоректна передача засобів модальності ДМ	Коли впаде останній лист, **відійду** і я.
8	“Oh, I never heard of such nonsense,” **complained Sue, with magnificent scorn.** “What have old ivy **leaves** to do with your getting well?”	— Перший раз чую таку дурість! — **з прекрасним зіграним презирством** відпарирувала Сью. — Яке відношення можуть мати **листя** на старому драному плющі до того, що ти одужаєш?	*Син.* Невластива ЦМ граматична конструкція *Морф.* Використання «листя» у множині	— Перший раз чую таку дурість! — відпарирувала Сью з **відмінно зіграним презирством**. — Яке відношення **може мати листя** на старому драному плющі до того, що ти одужаєш?

ДОДАТОК Г

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE GIFT OF THE MAGI” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	Pennies saved one and two at a time by **bulldozing** the grocer and the vegetable man and the butcher until **one's cheeks burned** with the silent imputation of parsimony that such close dealing implied.	Вона **відвойовувала** кожну монетку, торгуючись із бакалійником, зеленярем, м'ясником так запекло, що аж **вуха палали** від мовчазного осуду її скупості, викликаної надмірною ощадливістю.	*Лекс.* Невдалий добір відповідника *Ідіом.* Некоректний переклад ідіоми	Вона **вичавлювала** кожну монетку із бакалійника, зеленяра, м'ясника так запекло, що аж **щоки палали** від мовчазного осуду її скупості, викликаної надмірною ощадливістю.
2	When Della reached home her **intoxication** gave way a little to prudence and reason.	Коли Делла повернулася додому, її **захоплення** трохи вщухло, натомість з'явилися передбачливість та розсудливість.	*Лекс.* Невдалий добір відповідника	Коли Делла повернулася додому, її **хмільна радість** трохи вщухла, натомість з'явилися передбачливість та розсудливість.
3	Which instigates the moral reflection that life is made up of **sobs, sniffles, and smiles**, with **sniffles** predominating.	З цього маємо дійти повчального висновку, що життя складається з **сліз, зітхань, усмішок**, причому **зітхання** переважають.	*Стиль* Некоректний переклад ономатопеї	Звідси мораль: життя складається із **рюмсань, сякань та посмішок**, причому **сякання** переважають.
4	**On went** her old brown jacket; **on went** her old brown hat.	Мерщій **надіти** старенький коричневий жакет і старенький коричневий капелюшок!	*Час* Немотивоване икористання інфінітиву *Стиль* Втрата повтору	**Швидко, швидко натягнула** вона старий коричневий жакет; **швидко начепила** старенький коричневий капелюх.

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE GIFT OF THE MAGI” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
5	“**Maybe the hairs of my head were numbered**,” she went on with sudden serious sweetness, “but nobody could ever count my love for you”.	— **Можливо, волосся на моїй голові і можна було б перелічити**, — в її голосі раптом прозвучала глибока ніжність, — але ніхто й ніколи не зможе виміряти мою любов до тебе!	*Стиль* Некоректний переклад алюзії	«Може, **було мені вже волосся пораховане**, — раптом голос її сповнився глибокої ніжності, — але ніхто й ніколи не зможе виміряти мою любов до тебе!»

ДОДАТОК Д

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “LITTLE SPECK IN GARNERED FRUIT” (ПЕРЕКЛАДАЧКА М. РЯБОВА)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	Neither of them had ever seen **a yellow primrose by the river's brim**; but if such a sight had met their eyes at that time it would have seemed like - well, **whatever the poet expected the right kind of people to see in it besides a primrose.**	Ніхто з них ніколи **не бачив первоцвіту на березі річки**, і якби вони побачили його під той час, то він здався б їм чимось – **ну ви ж розумієте, чим може здатися звичайнісінький первоцвіт людям в їхньому становищі.**	*Опущ* Втрата важливої для читача інформації *Стиль* Некоректна передача іронії та алюзії	Ніхто з них ніколи не бачив **жовтого** первоцвіту на березі ріки, і якби вони побачили його під той час, то він здався б їм чимось… **Ну, чимось таким, що, на думку поета, мали б побачити в ньому деякі особи – крім власне первоцвіту.**
2	Love, when it is ours, is the other name for self-abnegation and sacrifice. When it belongs **to people across the airshaft** it means arrogance and self-conceit.	Кохання, коли кохають нас, здається нам сповненим самозречення і готовності до жертв, але нехай **хто інший** здумає так розуміти це почуття до себе, ми називаємо це зарозумілістю і пихатістю.	*Лекс.* Невдалий добір відповідника для перекладу фрази оригіналу *Стиль* Втрата алюзії	Кохання, коли кохають нас, здається нам сповненим самозречення і готовності до жертв, але нехай **хто з сусідів по сходовому майданчику** здумає так розуміти це почуття до себе, ми називаємо це зарозумілістю і пихатістю.
3	Much obliged, Cal. It's a peach proposition **right from the ring of the gong.**	Дуже вдячний тобі, Коле, але тут **хоч лусни**, а треба саме персика добути.	*Стиль* Втрата спортивної лексики як засобу характеризації героя *Ідіом.* Невдалий переклад ідіоми	Дуже вдячний тобі, Коле, але **разом із дзвоном гонгу** пролунало саме слово «персики».

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “LITTLE SPECK IN GARNERED FRUIT” (ПЕРЕКЛАДАЧКА М. РЯБОВА) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
4	“Listen to me. Are there any peaches in this layout? If there ain't I'll have to **throw up the sponge**”.	Слухай. У тебе є персики? Якщо немає, – **я пропав**.	*Стиль* Втрата спортивної лексики як засобу характеризації героя *Ідіом.* Невдалий переклад ідіоми	Слухай. У тебе є персики? Якщо немає – **можна кидати рушник на ринг.**
5	Being in the **heavyweight class** he cast himself joyfully upon his slighter enemy, and they rolled down a flight of stairs in each other's arms.	Належачи, **як і Кід**, до **категорії важких**, він з радістю кинувся на слабшого на вигляд супротивника, і обидва, злившися в міцних обіймах, покотилися вниз по сходах.	*Ідіом.* Некоректна передача сталого терміну *Факт* Порушення змістової інформації *Прагм.* Некоректна інтерпретація комунікативної ситуації	Належачи до **категорії важкожаговиків**, він з радістю кинувся на слабшого на вигляд супротивника, і обидва, злившися в міцних обіймах, покотилися вниз по сходах.
6	And now he **stood** by her chair and **laid** the peach in her hand.	І ось він **стоїть** біля неї і **кладе** їй у руку персика.	*Час (2 помилки)* Немотивована зміна часу дієслів	І тепер він **стояв** біля її стільця, **вкладаючи** їй у руку персик.

ДОДАТОК Е

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “TOBIN’S PALM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	So I **gets him down** a side way on a board walk where the attractions were some less violent. At a little six by eight stall Tobin **halts**, with a more human look in his eye.	Тоді я **повів** його на одну з бічних алей, де атракціони були трохи менш настирливими. Біля невеличкого, шість на вісім футів, балагана Тобін **зупинився** і щось людське **з’явилось** у його погляді.	*Час (3 помилки)* Немотивована зміна часу дієслів	Тоді я **веду** його на одну з бічних алей, де атракціони трохи менш настирливі. Біля невеличкого, шість на вісім футів, балагана Тобін **зупиняється** і щось людське **з’являється** у його погляді.
2	Tobin **hammers** his neck, and the women **squeal**, and by presence of mind I drag the little man out of the way before the police comes.	Тобін **вдарив** його по шиї, жінки **заверещали**, і мені довелось витягати його з натовпу, поки не з’явилась поліція.	*Час (3 помилки)* Немотивована зміна часу дієслів	Тобін **б’є** його по шиї, жінки **верещать**, і мені **доводиться** витягати його з натовпу, поки не з’явилась поліція.
3	*He **went** straight up to the man, and I **went** with him.*	*Він **підходить** прямо до цього чоловіка, і я разом з ним.*	*Час* Немотивована зміна часу дієслів	*Він **підійшов** прямо до цього чоловіка, і я разом з ним.*
4	…**for there was** four dollars between us, and Tobin had need of distractions. **For there was** Katie Mahorner, his sweetheart…	У нас було чотири долари на двох, а Тобіну треба було розвіятись. Його кохана Кеті Магорнер…	*Опущ.* Втрата важливої для читача інформації *Прагм.* Втрата комізму *Стиль* Втрата повтору	**Бо було у нас** чотири долари на двох, а Тобіну треба було розвіятись. **Бо була у нього** Кеті Магорнер…
5	…a fine cottage and pig **on the Bog Shannaugh**.	…спадщини, що складалась з маленького будиночка і одної свині.	*Опущ.* Втрата важливої для читача інформації *Стиль* Втрата іронії	…спадщини на **Боґ Шонно**, що складалася з маленького будиночка і одної свині

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “TOBIN’S PALM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
6	She lifts Tobin's hand, which is own brother to the hoof of a drayhorse, and examines it to see **whether 'tis a stone in the frog or** a cast shoe he has come for.	Вона піднімає його руку — рідну сестру копита ломової коняки — і дивиться, чи не прийшов він була за підковою.	*Опущ.* Втрата важливої для читача інформації *Стиль* Втрата антитези	Вона піднімає його руку — рідну сестру копита ломової коняки — і дивиться, **чи то по камінь ропуховий він прийшов**, чи по підкову.
7	…**two hundred dollars**, her own savings, and one hundred dollars from the sale of Tobin's inherited estate.	При ній були **сотня доларів** власних заощаджень і сотня виручена від продажу Тобінової спадщини.	*Факт* Немотивована заміна кількості	При ній були **дві сотні доларів** власних заощаджень і сотня виручена від продажу Тобінової спадщини.
8	**The mound of Venus — or is that a stone bruise?**	**Гора Венери, чи, може, це просто синець від каменя…**	*Стиль* Некоректна передача іронії *Прагм.* Порушення логіки подій	Пагорб Венери — чи, може, це **п’яткова шпора?**
9	On the boat going back, when the man calls "Who wants the good- looking waiter?" Tobin **tried to plead guilty**, feeling the desire to blow the foam off a crock of suds, but when he felt in his pocket he found himself **discharged for lack of evidence**.	Ми повертались пароплавом і коли почули оклик "Кому потрібні послуги офіціанта?", Тобін **спробував відгукнутися**, відчуваючи бажання вихилити кухоль пива, але, обмацавши кишені, **з'ясував, що вони порожні**.	*Лекс. (2 помилки)* Некоректна передача судової лексики *Стиль (2 помилки)* Втрата іронії	Ми повертались пароплавом і коли почули оклик "Кому потрібні послуги офіціанта?", Тобін **спробував визнати провину**, відчуваючи бажання вихилити кухоль пива, але, обмацавши кишені, **був виправданий за браком доказів.**
10	And now since I cannot conceive that ye would hold a spelling bee upon the street corner, will ye name some reasonable excuse for being **at large**?	А тепер, оскільки я ще не зрозумів, нащо вам було скликати нараду з питань правопису на розі вулиці, можливо, ви наведете якісь розумні виправдання вашої **вільної поведінки.**	*Стиль* Некоректна передача іронії *Ідіом.* Некоректний переклад ідіоми	А тепер, оскільки я ще не зрозумів, нащо вам було скликати нараду з питань правопису на розі вулиці, можливо, ви наведете якісь розумні виправдання **цьому злочину?**

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “TOBIN’S PALM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
11	The man takes out his segar and **passes the compliments, sociable.**	Чоловік виймає з рота сигару і **видавлює з себе дружнє привітання**.	*Прагм* Некоректне відтворення комунікативної ситуації	Чоловік виймає з рота сигару і **відповідає дружнім компліментом.**
12	"Do," says Tobin, **leaning against** his sleeve.	— Ідіть собі — каже Тобін, **погладжуючи** його рукав.	*Лекс* Некоректний добір відповідника *Прагм* Некоректне відтворення комунікативної ситуації	Ідіть собі — каже Тобін, **тулячись до** його рукава.
13	He was apt, when pushed so close by hard luck, to kick the best dressed man he could see, and **try to take command of the boat.**	У таких випадках у нього звичайно з’являлось бажання побити того з присутніх, хто був найкраще одягнений, **а зараз він міг би навіть спробувати захопити команду над пароплавом.**	*Прагм* Некоректне відтворення комунікативної ситуації	У таких випадках у нього звичайно з’являлось бажання побити того з присутніх, хто був найкраще одягнений, **і спробувати захопити команду над пароплавом.**
14	'Tis easy to be a friend to the prosperous, for **it pays;** tis not hard to be a friend to the poor, for ye get puffed up by gratitude and **have your picture printed standing in front of a tenement with a scuttle of coal and an orphan in each hand.**	Легко бути другом багатого, бо **він платить**; неважко бути і другом бідного, бо тоді ви від подяк стаєте гордовитим **і ваші портрети, на яких ви зображені сиротою і з відром вугілля у кожній руці, всюди друкують».**	*Зверн.* Некоректне звернення до ситуації *Прагм* Некоректне відтворення комунікативної ситуації *Факт* Порушення денотативної еквівалентності *Стиль* Втрата алюзії та іронії	Легко бути другом багатого, бо **це окупається**; неважко бути і другом бідного, бо тоді ви від подяк стаєте гордовитим, **і ваші портрети, на яких ви зображені перед багатоквартирним будинком, з цеберком вугілля та сиротою на кожній руці,** всюди друкують.
15	**I** came near **being found** unworthy.	Мені здавалося, що **ви** не варті уваги.	*Зверн.* Некоректне звернення до героя	Мені здавалося, що **я** не вартий уваги.
16	Ye would look **fantastic in type.**	Ви виглядали б **фантастичним типом.**	*Ідіом.* Некоректний переклад сталого вислову	Ви б дивовижно виглядали **друком.**

ДОДАТОК Ж

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE SKYLIGHT ROOM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	Convinced by her second-floor manner that **it was worth** the $12 that Mr. Toosenberry always paid for it until he left to take charge of his brother's orange plantation in Florida near Palm Beach, where Mrs. McIntyre always **spent** the winters that **had** the double front room with private bath, you managed to babble that you wanted something still cheaper.	Пояснення, які дає місіс Паркер на другому поверсі, переконують вас, що **ці кімнати варті** всіх дванадцяти доларів — стільки й платив за них містер Тузенберрі, поки не виїхав у Флоріду доглядати апельсинову плантацію свого брата поблизу Палм-Біч, де **проводить** кожну зиму і місіс Макінтайр, яка **живе** у двох кімнатах з вікнами на вулицю, з окремою ванною.	*Час (2 помилки)* Немотивована зміна часу дієслів	Пояснення, які дає місіс Паркер на другому поверсі, переконують вас, що ці кімнати варті всіх дванадцяти доларів, які платив **за неї** містер Тузенберрі, поки не виїхав у Флоріду доглядати апельсинову плантацію свого брата поблизу Палм-Біч, і де **проводила** кожну зиму місіс Макінтайр, **маючи** дві кімнати з вікнами на вулицю та окрему ванну.
2	He **wrote** plays and **smoked** cigarettes in it all day long.	Він просиджує в ній цілі дні, **пише** п’єси і **курить** цигарки.	*Час (2 помилки)* Немотивована зміна часу дієслів	Він **просиджував** у ній цілі дні, **писав** п’єси й **курив** цигарки.
3	Then Clara, the coloured maid, would escort you up the carpeted ladder that served for the fourth flight, and show you the Skylight Room.	Після цього Клара, служниця-негритянка, веде вас по вкритих доріжкою вузеньких, **крутих, мов корабельний трап,** сходах на четвертий поверх і показує Кімнату на Горищі.	*Необ. поясн.*	Після цього Клара, служниця-негритянка, веде вас **східцями, встеленими доріжкою,** на четвертий поверх і показує Кімнату на Горищі.
4	*A shelf **was** the dresser.*	*Полиця **править** за **стіл** і шафу.*	*Час* Немотивована зміна часу дієслів *Факт* Некоректна передача фактичної інформації	Полиця править **за шафу.**

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE SKYLIGHT ROOM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
5	Mrs. Parker gave her the incredulous, **pitying,** sneering, icy stare that she kept for those who failed to qualify as doctors or dentists, and led the way to the second floor back.	Місіс Паркер окинула її скептичним, повним презирства крижаним поглядом, який вона зберігала для тих, хто не мав щастя стати лікарем чи дантистом, і повела її на другий поверх у квартиру з вікнами на подвір’я.	*Опущ.* Немотивоване опущення лексики	Місіс Паркер окинула її скептичним, **сумним**, повним презирства крижаним поглядом, який вона зберігала для тих, хто не мав щастя стати лікарем чи дантистом, і повела її на другий поверх у квартиру з вікнами на подвір’я.
6	I hit nine ducks and a rabbit out of ten **in the gallery** at Coney Sunday.	У неділю на Коні-Айленді я влучила у дев’ять качок і одного кролика з десятьох.	*Опущ.* Опущення важливої для читача інформації	У неділю на Коні-Айленді, **у тирі,** я влучила у дев’ять качок і одного кролика з десятьох.
7	"In this closet," she said, "one could keep a skeleton or **anaesthetic** or coal."	— У цій шафі, — казала вона, — ви можете тримати кістяк, або **ліки**, чи вугілля...	*Лекс.* Некоректний добір відповідника	— У цій шафі, — казала вона, — ви можете тримати кістяк, або **анестетики**, або вугілля...
8	A **dark goblin** seized her, mounted a Stygian stairway, thrust her into a vault with a glimmer of light in its top and muttered the menacing and cabalistic words "Two dollars!"	**Чорний домовик** схопив її, підняв по пекельних сходах, кинув у склеп, куди ледь проникало десь зверху тьмяне світло, і пробурмотів грізні кабалістичні слова: «Два долари!»	*Лекс.* Некоректний добір відповідника *Прагм.* Некоректне відтворення реалії	**Чорний гоблін** схопив її, підняв по пекельних сходах, кинув у склеп, куди ледь проникало десь зверху тьмяне світло, і пробурмотів грізні кабалістичні слова: «Два долари!»
9	Tune the pipes **to the tragedy of tallow**, t**he bane of bulk, the calamity of corpulence.**	Труби оповістять про те, **яким згубним є ожиріння, якого прокляття заслуговує неповоротність, яке це лихо — гладкість.**	*Морф.* Помилки у відмінку	Труби оповістять про **трагедію ожиріння, прокляття неповороткості, нещастя повноти**

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE SKYLIGHT ROOM” (ПЕРЕКЛАДАЧ Ю. ІВАНОВ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
10	He tried for her hand, and she raised it and smote him **weakly** in the face.	Він спробував узяти її за руку, але вона підняла руку і **легенько** вдарила його по щоці.	*Лекс.* Некоректний добір відповідника *Прагм.* Некоректне відтворення комунікативної ситуації.	Він спробував узяти її за руку, але вона підняла руку і **знесилено** вдарила його по щоці
11	**Is it a story?**	**Чи вийшло у мене оповідання?**	*Ідіом.* Некоректний переклад сталого вислову	**Чи на цьому історія закінчується?**
12	He asked her to marry him, and **his fatness hovered above her like an avalanche. She dodged, and caught the balustrade.**	Він спитав міс Лісон, чи не погодиться вона вийти за нього заміж. **Його гладке черево нависало на перила.**	*Стиль* Втрата порівняння *Опущ.* Втрата важливої для читача інформації	Він спитав міс Лісон, чи не погодиться вона вийти за нього заміж. **Його гладке черево висіло над нею, мов лавина. Вона ухилилася і вхопилася за балюстраду.**

ДОДАТОК З

ПОМИЛКИ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ “THE FURNISHED ROOM” (ПЕРЕКЛАДАЧ О. ЛОГВИНЕНКО)

№	Оригінал	Переклад	Тип помилки	Пропозиції
1	The bell sounded faint and far away in some **remote, hollow depths.**	Дзвінок пролунав ледь чутно, десь **далеко-далеко в глибині будинку**.	*Стиль* Втрата саспенсу	Дзвінок пролунав ледь чутно **у далекій, порожній безодні.**
2	“I rented out my **third floor**, back, this evening,” said Mrs. Purdy, across a fine circle of foam.	А я віддала сьогодні оту кімнату на **четвертому поверсі,** — похвалилася місіс Пардi, схиляючись над цілою шапкою піни	*Факт* Некоректна відтворення номера поверху	А я віддала сьогодні оту кімнату на **третьому поверсі,** — похвалилася місіс Пардi, схиляючись над цілою шапкою піни.
3	**The guest** reclined, inert, upon a chair, while the room, confused in speech as though it were an apartment in Babel, tried to discourse to him of its diverse tenantry.	**Хлопець** нерухомо сидів на стільці, відкинувшись на спинку, а кімната, так ніби вона була одним із поверхів Вавілонської вежі, плутано розповідала йому про своїх несхожих одне на одного пожильців.	*Стиль* Втрата провіщення	**Гість** нерухомо сидів на стільці, відкинувшись на спинку, а кімната, так ніби вона була одним із поверхів Вавілонської вежі, плутано розповідала йому про своїх несхожих одне на одного пожильців.
4	He **engaged** the room**, paying** for a week in advance.	Хлопець **сказав, що наймає** кімнату й **заплатить** за тиждень наперед.	*Час* Немотивована зміна часу дієслів	Хлопець **найняв** кімнату, **заплативши** за тиждень наперед.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Денисенко Катерина Володимирівна,
студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочної,
факультету іноземної філології, спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська
освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти k.v.denysenko@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Перекладацькі помилки при відтворенні оповідань О. Генрі українською мовою»
відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) К. В. Денисенко